

Číslo jednací: 43/81 - 10 - B

Počet stran: 62

Počet výtisků: 18 + 45

Výtisk číslo:

Z Á V Ě R E Č N Á Z P R Á V A
z výzkumu 82 - 1
"O B Č A N Ě O R U D Ě M P R Á V U"

Ředitel ÚVVM:

Doc. PhDr. Karel Rychtařík, DrSc.

Odpovědný řešitel:

Ing. Lubomír Vacek, CSc.

Interní spolupracovníci:

PhDr. Růžena Navarová

PhDr. Pavel Dvořák

Externí spolupracovníci:

Doc. PhDr. V. Nepeřil, CSc.
/fakulta žurnalistiky UK/

Doc. PhDr. D. Pavlů, CSc.
/fakulta žurnalistiky UK/

Josef Segeth
/Ústav teorie a praxe
žurnalistiky, FŽ UK/

Oponenti:

Prof. RNDr. V. Hudec, DrSc.
/fakulta žurnalistiky UK/

Doc. PhDr. R. Porubský, CSc.
/Novinářský studijný ústav
Bratislava/

RSDr. Mikuláš Soták, /odd. ma-
sových sděl. prostředků, ÚV KSČ/

Doc. Z. Šumbera, CSc.
/Ústav teorie a praxe
žurnalistiky FŽ UK/

Interní oponentury:

20.12.1982

4.2.1983

Externí oponentura:

28.2.1983

I. Ú V O D

1. Základní východiska výzkumu	2
2. Cíl a předmět výzkumu	3
3. Metodika výzkumu a složení výběrových souborů respondentů	4
4. Poznámky a vysvětlivky k textu	8

II. V Ý S L E D K Y V Ý Z K U M U

1. <u>Vztah občanů k hromadným sdělovacím prostředkům</u>	10
1.1. Frekvence sledování hromadných sdělovacích prostředků, preference zdrojů informací	10
1.2. Zaměření četby denního tisku	15
1.3. Přínos hromadných sdělovacích prostředků pro praxi	19
2. <u>Frekvence a rozsah čtení Rudého práva</u>	22
2.1. Počet čtenářů Rudého práva a frekvence jeho čtení	22
2.2. Čtenost jednoho výtisku Rudého práva	25
2.3. Rozsah četby Rudého práva	27
2.4. Odebírání a získávání Rudého práva	30
3. <u>Charakteristika čtenářů Rudého práva</u>	31
3.1. Čtení Rudého práva různými skupinami občanů	32
3.2. Charakteristika nečtenářů Rudého práva	34
4. <u>Zaměření četby Rudého práva</u>	37
4.1. Zaměření četby a čtenost vybraných částí a rubrik Rudého práva	37
4.2. Čtení sobotní přílohy Rudého práva Haló sobota ..	41
5. <u>Hodnocení Rudého práva a náměty na zlepšení jeho obsahu</u>	45
5.1. Hodnocení Rudého práva	45
5.2. Názory na přitažlivost Rudého práva pro mládež	50
5.3. Náměty čtenářů na zlepšení obsahu Rudého práva ..	51
6. <u>Využívání četby Rudého práva v praxi čtenářů</u>	55

III. K N Ě K T E R Ý M V Ý S L E D K Ů M V Ý Z K U M U 58

I. Ú V O D

1. Základní východiska výzkumu

Výzkum "Občané o Rudém právu" realizoval Ústav pro výzkum veřejného mínění na základě plánu práce na léta 1982 a 1983 schváleného sekretariátem ÚV KSČ.

Významné postavení a odpovědné úkoly Rudého práva v současné etapě socialistické výstavby, zdůrazněné XVI. sjezdem KSČ, souvisejí především se zvýšením jeho účinnosti a s prohloubením jeho vlivu.

"Velmi nám záleží na tom", uvedl soudruh Husák na XVI. sjezdu KSČ na adresu Rudého práva, "aby se dále zvyšovala jeho úroveň a hloubka argumentace. Z jeho stránek vždy musí být jasné, jaká je naše vnitřní a zahraniční politika, jaké jsou naše cíle, zásady a úkoly". /Protokol XVI. sjezdu KSČ, Praha, Svoboda 1982, s. 52./

Postupné prohlubování vlivu ústředního listu strany, zdokonalování jeho funkcí v ideově výchovné a organizátorské práci vyžaduje, aby byl ještě lépe a přesněji poznáván vztah různých skupin obyvatelstva k Rudému právu a získány další informace o rozsahu a sférách jeho vlivu.

Rudé právo má v ČSR největší náklad. Svým obsahem je orientováno především na členy KSČ, čtou je však v masovém měřítku i ostatní občané. Zaujímá specifické místo mezi prostředky hromadného sdělování. Plní nejen funkci tiskového orgánu vedoucí politické strany, ale také funkci oficiálního tlumočnicka vládní politiky státu. Rudé právo se vyjadřuje ke všem zásadním otázkám a každodenním problémům naší společnosti, působí na občany v širokém obsahovém záběru různými formami sdělení.

Empirických poznatků o vztahu občanů k Rudému právu, o okruzích a směrech jeho působení, získaných prostřednictvím sociologických šetření různými výzkumnými pracovišti,

je doposud velmi málo. Poskytují jen dílčí a zprostředkované informace. Průzkum čtenářů Rudého práva uskutečněný v roce 1968 přinesl zajímavé údaje, které však v současné době postrádají aktuálnost.

2. Cíl a předmět výzkumu

Cílem výzkumu bylo získat poznatky o některých aspektech sledovanosti a hodnocení Rudého práva různými skupinami občanů České socialistické republiky a o charakteristice jeho čtenářů.

Dílčím cílem bylo získat náměty pro další prohloubení vlivu Rudého práva na občany ČSR, zejména na mladou generaci.

Předmětem výzkumu byly názory populace ČSR od 15 let na vybrané aspekty, funkce a působení Rudého práva. Ke splnění cíle výzkumu byly v projektu vymezeny problémové okruhy, které blíže specifikují výzkumný záměr:

- Sledovanost prostředků hromadného sdělování a vztah občanů k tisku
- Charakteristika čtenářů Rudého práva
- Sledovanost obsahu Rudého práva
- Hodnocení Rudého práva čtenáři a jeho využívání v praxi
- Náměty na zlepšení obsahu Rudého práva

Vzhledem k okruhu hlavní distribuce Rudého práva bylo šetření územně omezeno na Českou socialistickou republiku.

Výzkum nemohl postihnout/především vzhledem k metodologickým omezením/ celou problematiku vzájemného vztahu občanů a Rudého práva; nemohl zejména zachytit a analyzovat vliv Rudého práva na chování občanů, právě tak jako vliv konkrétních rubrik a žánrů.

3. Metodika výzkumu a složení výběrových souborů respondentů

Vzhledem k cíli a předmětu zkoumání byl výzkum realizován dvěma výzkumnými technikami:

A / standardizovaným rozhovorem s výběrovým souborem občanů České socialistické republiky prostřednictvím tazatelské sítě ÚVVM,

B / čtenářskou anketou uveřejněnou v Rudém právu.

A/ Výzkumné rozhovory

Výzkumné rozhovory byly uskutečněny s výběrovým souborem občanů ČSR od 15 let a starších prostřednictvím tazatelů ÚVVM na základě standardních dotazníků. Tazatelé ÚVVM, kteří provedli rozhovory, byli rozmístěni reprezentativně podle krajů a velikostí místa bydliště na celém území ČSR.

Reprezentativita výběrového souboru byla zabezpečena tím, že tazatelé vybírali dotázané podle kvót - pohlaví, věku, ekonomické aktivity - propočtených z údajů ze sčítání lidu v roce 1980.

Terénní sběr dat provedlo 444 tazatelů ÚVVM ve dnech 6.6. - 18.6.1982.

Výsledný soubor použitý pro analýzu zahrnoval 2 388 respondentů.

Reprezentativita výběrového souboru dotazovaných v rozhovoru

	%základního sou- boru obyvatel ČR starších 15 let	%výběrové- ho souboru N=2388	dife- rence v %
<u>Pohlaví</u> Muži	47,8	47,2	-0,6
Ženy	52,2	52,8	+0,6
<u>Ekonomická aktivita</u>			
Dělníci	38,7	38,1	-0,6
Ostatní zaměstnanci	20,2	20,7	+0,5
Rolníci	5,6	4,9	-0,7
Ekonomicky neaktivní	35,5	36,3	+0,8
<u>Věk</u> 15 - 29 let	28,8	30,2	+1,4
30 - 44 let	25,7	26,0	+0,3
45 - 59 let	23,4	22,6	-0,8
60 a více let	22,1	21,2	-0,9
<u>Velikost místa bydliště</u>			
do 499 obyvatel	6,0	6,4	+0,4
500 - 1 999 obyvatel	18,9	19,4	+0,5
2 000 - 4 999 obyvatel	11,4	10,3	-1,1
5 000 - 19 999 obyvatel	19,5	18,5	-1,0
20 000 - 99 999 obyvatel	22,7	22,7	-
100 000 a více obyvatel	21,5	22,7	+1,2
<u>Kraj</u> Praha	12,0	11,9	-0,1
Středočeský kraj	11,3	11,4	+0,1
Jihočeský kraj	6,7	5,9	-0,8
Západočeský kraj	8,5	9,0	+0,5
Severočeský kraj	11,1	11,3	+0,2
Východočeský kraj	12,1	12,9	+0,8
Jihomoravský kraj	19,8	20,1	+0,3
Severomoravský kraj	18,5	17,5	-1,0

Reprezentativita výběrového souboru dotazovaných odpovídá z hlediska jednorozměrného rozdělení základních kontrolovaných znaků požadavkům kladeným na složení výběrového souboru.

Další charakteristiky souboru dotazovaných:

Členství v KSČ

Nečlenové KSČ	84,7 %
Členové KSČ	11,5 %
Funkcionáři KSČ	3,9 %

Vzdělání

Základní - nevyučeni	21,9 %
Základní - vyučeni	38,8 %
Další bez maturity	10,6 %
Střední s maturitou	23,3 %
Vysokoškolské	5,5 %

B/ Čtenářská anketa

Čtenářská anketa byla uveřejněna 19.6.1982 v sobotním Rudém právu. Z vyplněných 11 777 anketních listů, které došly do redakce Rudého práva, byly vyřazeny anketní listy poškozené a neúplné, dále anketní listy zaslané čtenáři z ciziny a anketní listy vyplněné dětmi do 14 let. Ze zbývajících 11 738 bylo do zpracování náhodným výběrem zařazeno 2 383 anketních listů, tj. cca 20 %, které postačovaly k dodržení požadované statistické přesnosti zpracování dat. Tento počet se blíží počtu dotazovaných při výzkumných rozhovorech.

Čtenářská anketa byla pojata jako specifická výzkumná technika, kteřá doplnila obraz názorů občanů na Rudé právo, jež byly získány výběrovým šetřením.

Složení výběrového souboru účastníků ankety

	% z výběrového souboru účast- níků <u>a n k e t y</u>	% z počtu čtená- řů Rudého práva, kteří odpovídali při výzkumných rozhovorech 1/
	N = 2383	N=1477
<u>Pohlaví</u> Muži	84,9	51,5
Ženy	15,1	48,5
<u>Ekonomická aktivita</u>		
Dělníci	17,8	37,1
Ostatní zaměstnanci	48,8	25,7
Rolníci	0,9	3,6
Ekonomicky neaktivní	32,5	33,6
<u>Věk</u> 15 - 29 let	15,5	30,7
30 - 44 let	25,9	28,1
45 - 59 let	32,1	22,6
60 a více let	26,6	18,6
<u>Velikost místa bydliště</u>		
do - 1 999 obyv.	15,9	24,5
2 000 - 4 999 obyv.	8,5	10,5
5 000 - 19 999 obyv.	21,3	19,3
20 000 - 99 999 obyv.	29,5	23,8
100 000 obyv. a více	24,7	21,9
<u>Kraj</u> Praha	12,9	11,1
Středočeský kraj	9,3	11,1
Jihočeský kraj	6,8	5,6
Západočeský kraj	8,1	9,8
Severočeský kraj	11,4	11,7
Východočeský kraj	12,5	12,3
Jihomoravský kraj	18,3	19,7
Severomoravský kraj	18,6	18,7
slovenské kraje	2,1	-
<u>Členství v KSČ</u> Členové KSČ	61,2	22,6
Nečlenové	38,8	77,4

1/ Uvádíme pro porovnání souboru respondentů z výzkumných rozhovorů a z ankety.

Soubor účastníků čtenářské ankety je jen z části srovnatelný se souborem čtenářů Rudého práva dotazovaných při výzkumných rozhovorech. Svým složením se však přibližuje ke skupině každodenních čtenářů Rudého práva.^{1/}

Výsledky z ankety slouží pouze k orientačním a částečně ke srovnávacím účelům. Přesto porovnání dat přispělo k úplnější charakteristice čtenářů Rudého práva a k hlubšímu poznání jejich vztahu k Rudému právu.

Cílem čtenářské ankety kromě toho byla i aktivizace čtenářů Rudého práva, členů KSČ i nečlenů a získání čtenářských podnětů pro práci redakce.

Data získaná standardizovaným rozhovorem i čtenářskou anketou byla statisticky zpracována pomocí souboru programů analýzy dat z výzkumů veřejného mínění /PANDA/ na počítači Federálního statistického úřadu CYBER 172.

4. Poznámky a vysvětlivky k textu.

- Výsledky výzkumu je nutné v celé zprávě chápat jako subjektivní vyjádření dotázaných občanů.
- Za čtenáře Rudého práva jsou považováni všichni dotázaní občané, kteří sdělili, že čtou Rudé právo - třeba i méně často než jednou týdně. Podle frekvence čtení se dělí na:

<u>každodenní čtenáře</u>	- čtou 5 až 6 krát týdně,
<u>časté čtenáře</u>	- čtou 3 až 4 krát týdně,
<u>občasné čtenáře</u>	- čtou 1 až 2 krát týdně,
<u>sporadické čtenáře</u>	- čtou méně než jednou týdně.
- Za dlouholeté čtenáře jsou považováni ti, kteří čtou Rudé právo 21 let a déle.

^{1/} Z výsledků čtenářské ankety vyplývá, že Rudé právo čte denně 85 % účastníků ankety. 7 % jich čte Rudé právo 3 až 4 krát týdně, 7 % 1 až 2 krát týdně a 1 % méně často. Z toho lze usoudit, že účastníci ankety jsou v podstatě čtenáři každodenními.

- Mládeží, mladou generací se v celé zprávě rozumějí občané ve věku 15 - 29 let.
- V počtu členů KSČ jsou vždy zahrnuti i kandidáti.
- N = soubor všech dotázaných při výzkumných rozhovorech nebo v anketě.
- n = počet dotázaných občanů, kteří odpověděli na příslušnou otázku nebo podotázku. Je uváděno pouze tam, kde se počet respondentů významněji odchyluje od celkového souboru dotázaných.
- Součet procent v tabulkách nemusí vždy činit 100. V důsledku automatizovaného zaokrouhlování na celá procenta může být 101 nebo 99.
- Výsledky získané ve čtenářské anketě jsou v tabulkách vždy označeny ANKETA.
- Ve zprávě byly použity výsledky z těchto dalších výzkumů:
 - "Poslech československého rozhlasu" /72 - 2/, Kabinet pro výzkum veřejného mínění při FSÚ, leden 1973, počet dotázaných 2001 z ČSSR od 15 let.
 - "Ekonomická propaganda" /73 - 11/, Kabinet pro výzkum veřejného mínění při FSÚ, květen - červen 1973, počet dotázaných 647 z ČSSR od 18 let.
 - "Vliv rozhlasu, televize a tisku" /74 - 9/, Kabinet pro výzkum veřejného mínění při FSÚ, říjen 1974, počet dotázaných 1902 z ČSSR od 15 let.
 - "Prostředky masové informace" /79 - 5/, Ústav pro výzkum veřejného mínění při FSÚ, listopad 1979, počet dotázaných 2201 z ČSSR od 15 let.
 - "Některé stránky vlivu ideologického působení západních rozhlasových a televizních stanic v názorech našich občanů" /82 - 3/, Ústav pro výzkum veřejného mínění při FSÚ, říjen 1982, počet dotázaných 1752 z ČSSR od 15 let.
 - "Výzkum mezi čtenáři Rudého práva v českých zemích", redakce Rudého práva a ČSAV, únor 1968, 4277 respondentů z ČSR od 15 let.
 - "Výzkum čtenářů Zemědělských novin", redakce Zemědělských novin a Ústav pro výzkum kultury, březen 1978, 1068 respondentů z ČSR od 15 let.

II. V Ý S L E D K Y V Ý Z K U M U

1. VZTAH OBČANŮ K HROMADNÝM SDĚLOVACÍM PROSTŘEDKŮM

Údaje z této části zprávy mají poskytnout širší obraz o komunikačním prostoru, v němž působí i Rudé právo. Jsou východiskem pro poznání jeho místa a postavení ve struktuře hlavních masových sdělovacích prostředků působících v naší společnosti. Doplnují údaje o vztahu občanů k Rudému právu, o rozsahu a sférách jeho vlivu.

1.1. Frekvence sledování hromadných sdělovacích prostředků, preference zdrojů informací.

Východiskem poznání vztahu občanů ke sdělovacím prostředkům je zkoumání jejich sledovanosti jako prvotního předpokladu informačního působení. Srovnatelná data z minulých výzkumů veřejného mínění /v lednu 1973, v říjnu 1974, v listopadu 1979 a v červnu 1982/ umožňují ukázat vývoj sledování denního tisku, televize a rozhlasu za posledních deset let.

Frekvence čtení denního tisku, sledování Čs. televize a poslouchu Čs. rozhlasu:^{1/} /Údaje v %; jsou přepočteny na ČSR/

		Prakticky každý den	3-4krát týdně	1-2krát týdně	Méně než 1 krát týdně	Vůbec ne
Denní tisk	1973	59	16	13	8	4
	1974	66	18	10	4	2
	1979	56	15	17	7	5
	1982	55	16	18	6	5
Československá televize	1973	49	30	12	4	5
	1974	60	31	8	1	-
	1979	59	26	12	2	1
	1982	58	26	12	2	2

1/ Údaje zjištěné v tomto výzkumu jsou potvrzeny ještě výsledky z dalšího výzkumu ÚVVM, který byl proveden rovněž v r. 1982 /výzkum 82-3 "Některé stránky vlivu ideologického působení západních rozhlasových a televizních stanic v názorech občanů"/.

Pokračování tabulky

		Prakticky každý den	3-4krát týdně	1-2krát týdně	Méně než 1 krát týdně	Vůbec ne
	1973	73	14	5	3	5
Československý rozhlas	1974	64	21	7	3	5
	1979	56	22	15	4	3
	1982	64	17	10	5	4

Ve frekvenci sledování jednotlivých sdělovacích prostředků docházelo v minulých letech k určitým výkyvům, zejména v poslechu rozhlasu. V posledních třech letech se však, podle výpovědí respondentů, frekvence sledování denního tisku a televize nezměnila, pouze každodenní poslech rozhlasu se poněkud zvýšil.

Z údajů je zřejmé, že téměř všichni občané ČSR od 15 let sledují více sdělovacích prostředků. Denně sleduje dva nebo tři sdělovací prostředky většina dotázaných občanů. V každém z nich hledají jinou jeho vlastnost či funkci. Rozhlas je nejčastěji poslouchán denně. Televize je nejsledovanější a má více recipientů /než rozhlas a denní tisk/, kteří její program sledují několikrát v týdnu. Denní tisk čtou dotázaní občané poněkud spora-dičtěji.

Významný rozdíl ve sledování sdělovacích prostředků se projevuje v závislosti na členství v KSČ:

Členové KSČ sledují:

		Prakticky každý den	3-4krát týdně	1-2krát týdně	Méně než než jed- nou týdně	Vůbec ne
Denní tisk	n = 366	82 !	12	5	0	1
Čs. televizi	n = 365	68	21	10	0	1
Čs. rozhlas	n = 365	71	16	7	4	1

Členové KSČ jsou častějšími diváky televize a posluchači rozhlasu. Výrazně častěji než nečlenové strany čtou denně noviny.

Rozdíly ve frekvenci sledování sdělovacích prostředků se projevují u všech základních sociálních skupin dotázaných občanů.

Muži i ženy věnují přibližně stejnou pozornost televizi a rozhlasu /ženy mírně vyšší/; muži však podstatně častěji čtou denní tisk /denně čte 70 %/.

S vyšším věkem přibývá každodenních diváků televize. Největší počet každodenních čtenářů novin je ve věkových skupinách 30 až 44 let a 45 až 59 let. Mezi mládeží je nejvíce ze všech věkových skupin častých a občasných čtenářů denního tisku /46% jich čte jednou až čtyřikrát týdně/.

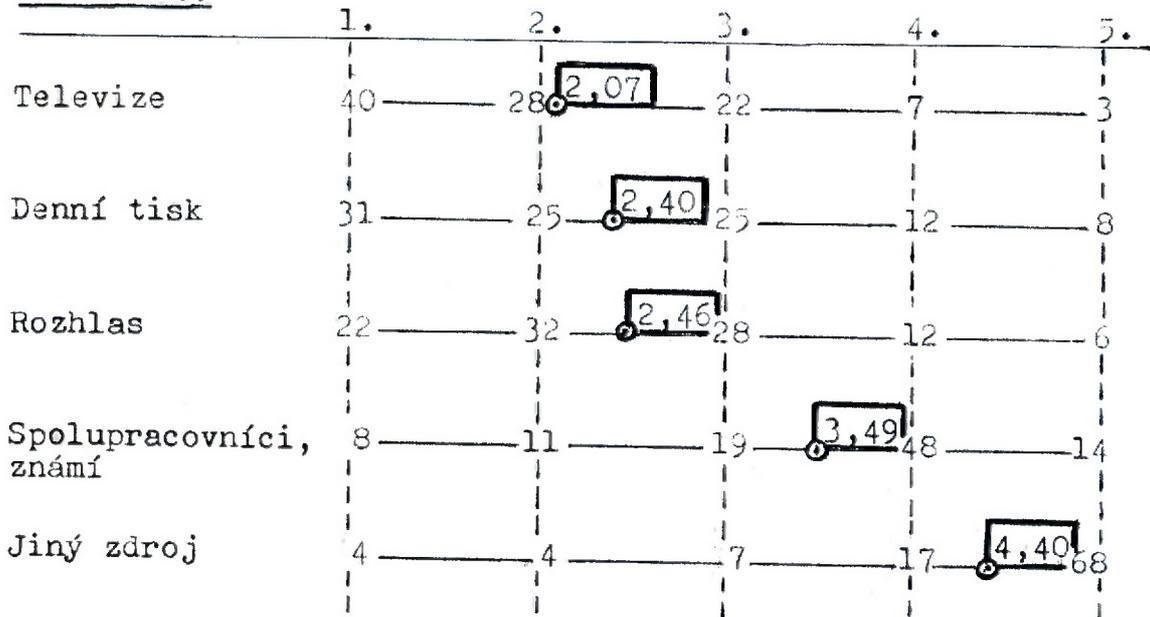
Výrazně nejnižší počet každodenních čtenářů novin je mezi ženami v domácnosti /24 %/, které naopak nejčastěji ze všech skupin poslouchají denně rozhlas /69 %/ a sledují denně televizi /70 %/. Také studenti a učni se odlišují ve frekvenci čtení denního tisku /každodenně čte 40 %/ a sledování televize /denně 47 %/. Ostatní socioprofesní skupiny se ve frekvenci sledování sdělovacích prostředků neodlišují.

Vzdělání prakticky nediferencuje frekvenci sledování televize. Projevuje se však výrazně ve frekvenci čtení denního tisku. S vyšším dokončeným vzděláním výrazně roste každodenní čtení novin: občané se základním vzděláním - nevyučení 38 %, občané s vysokoškolským vzděláním 82 %. Naopak rozhlas poslouchají vysokoškolsky vzdělaní občané méně často než ostatní skupiny.

V malých obcích/do 2 tisíc obyvatel/sledují jejich obyvatelé všechny tři sdělovací prostředky častěji než v ostatních obcích. Ve velkoměstech je patrné nižší každodenní sledování všech sdělovacích prostředků.

S frekvencí sledování sdělovacích prostředků úzce souvisí jejich preferenze - jakou přednost těm nebo oněm zdrojům informací dotázaní občané dávají, jak jim důvěřují a jaký význam jim přisuzují.

Pořadí přednosti informačních zdrojů / v %/
při vytváření vlastního názoru na dění
kolem nás:

/V rámečku je označeno průměrné pořadí. Čím nižší číslo, tím vyšší preferenci dotázaní přiřkládají příslušnému informačnímu zdroji./

Dotázaní dávají přednost nejčastěji televizi, dále pak rozhlasu, spolupracovníkům a známým, a konečně jiným zdrojům.

Porovnání s výsledky výzkumu, který byl uskutečněn v říjnu 1974 ukazuje, že od té doby nedošlo v preferenci informačních zdrojů při vytváření vlastního názoru, /pokud jde o pořadí zdrojů, k žádným změnám.

Odlišnosti v názorech respondentů lze nejlépe sledovat při porovnání průměrného pořadí, které vyjadřuje celkové hodnocení každého informačního zdroje.

Přednost informačních zdrojů při vytváření vlastního názoru podle průměrného pořadí:

	Čs. televize	Denní tisk	Čs.roz- hlas	Spolupra- covníci, přátelé, známí	Jiný zdroj
Č S R	2,07	2,40	2,46	3,49	4,40
Členové KSČ	2,11	1,74	2,39	3,88	4,58
Nečlenové	2,06	2,53	2,48	3,42	4,36
Muži	2,21	2,05	2,60	3,62	4,31
Ženy	1,94	2,72	2,34	3,38	4,47
Dělníci	2,03	2,42	2,51	3,47	4,39
Základní vzdělání - nevyučení	1,86	2,79	2,43	3,36	4,42
Vysokoškolské vzdělání	2,63	1,79	2,89	3,32	3,99

Členové KSČ jednoznačně preferují tisk, nečlenové KSČ dávají přednost televizi. Podobné odlišnosti ukazuje i porovnání preferencí mužů a žen.

Věkové skupiny se v preferenci informačních zdrojů neliší, jen nejmladší skupina do 30 let přikládá větší váhu rozhlasu a přátelům a známým. Skupiny dělníků, rolníků a důchodců se neliší od průměru všech dotázaných. Skupina ostatních zaměstnanců preferuje denní tisk a teprve za něj staví televizi a rozhlas. Skupina studentů a učňů preferuje televizi před rozhlasem a tiskem. Ženy v domácnosti výrazně preferují televizi, pak rozhlas, přátele a známé a teprve na čtvrté místo kladou tisk.

1.2. Zaměření četby denního tisku

Poznatky o frekvenci čtení denního tisku doplňujeme o údaje související se zájmem, výběrem a zaměřením četby jednotlivých článků a informací uveřejňovaných v novinách.

Čtenářům denního tisku jsme položili otázku: "Řekněte, prosím, co a jak často v novinách čtete."

/v %/

Dotázaní čtou v novinách:	vždy	často	občas	vůbec ne
1. sportovní zpravodajství	38	19	23	20
2. informace o mezinárodních událostech	28	31	35	6
3. dopisy a zkušenosti čtenářů	26	36	30	8
4. informace o vnitropolitických událostech	18	27	45	10
5. zprávy o kultuře a umění	17	32	41	10
6. aktuality z vědy a techniky	13	23	41	23
7. významné dokumenty, např. stranické, státní apod.	13	16	37	34
8. informace o čs. průmyslu, obchodu a dopravě	11	25	49	15
9. informace o čs. zemědělství	11	22	43	24
10. články o práci KSČ	8	13	40	39
11. úvodníky	8	12	31	49

Rozmanitost odpovědí svědčí o diferencovaném přístupu dotázaných čtenářů k obsahu denního tisku. Čtenáři nečtou všechno a bez výběru. Největší zájem téměř o všechny uvedené druhy článků mají členové KSČ.

Pořadí v tabulce je sestaveno podle prvního sloupce: kolik čtenářů tisku je čte "vždy". Ucelený pohled lze získat teprve přihlédnutím k počtu ostatních čtenářů, tedy i těch, kteří je čtou často nebo občas. Při tomto hledisku budou na prvních místech informace o mezinárodních událostech a dopisy a zkušenosti čtenářů.

Informace ze zahraničí jsou vždy nejsledovanější částí denního tisku. Vyplývá to i z jiných sociologických výzkumů.

Nejčastěji čtou informace ze zahraničí členové strany a vedoucí pracovníci. Mimoto je nejvíce sledují ostatní zaměstnanci, důchodci a dělníci. S vyšším vzděláním zájem o ně výrazně stoupá.

Dopisy a zkušenosti čtenářů, přesto, že nejsou uveřejňovány v novinách každý den, vyvolávají velkou pozornost všech skupin dotázaných. Zájem o ně je velmi vyrovnaný. Poněkud častěji je čtou starší čtenáři, důchodci a ženy v domácnosti. Pro ženy jsou dopisy a zkušenosti čtenářů nejpřitažlivější ze všech oblastí v denním tisku, které jsme sledovali. Zájem o zkušenosti a dopisy čtenářů mírně roste s věkem, a naopak klesá se vzděláním.

Sportovní zpravodajství patří ke třem nejčtenějším oblastem denního tisku. Zájem o ně je však diferencovaný. Ze všech zkoumaných oblastí má nejsilnější skupinu "stálých" příznivců /vždy je čte 39 %/, ale také velkou skupinu těch, kteří o sport v denním tisku nejeví vůbec zájem /20 %/. Významné jsou rozdíly mezi zájmem mužů a žen: sportovní zpravodajství čte 94 % mužů, ale jen 67% žen. Z hlediska věku je zájem největší u nejmladší skupiny čtenářů tisku /15 - 29 let/ a s věkem klesá. Sportovní tematika přitahuje studenty, učně, a také dělníky.

Zprávy o kultuře a umění patří rovněž mezi často sledované. Mají však "své" čtenáře, mezi něž patří ženy v domácnosti a čtenáři s vysokoškolským vzděláním. Zájem o kulturní informace úměrně s vyšším vzděláním výrazně roste.

Informace o vnitropolitických událostech čte vysoký počet čtenářů denního tisku, avšak z velké části jen občas. Na vnitropolitické problémy upírají svou pozornost především členové KSČ. Z ostatních skupin pak vyšší vzdělanostní a vyšší věkové kategorie /nad 60 let/.

Informace o československém průmyslu, obchodu a dopravě čtou zpravidla vedoucí pracovníci, podstatně častěji je čtou členové strany než nestraníci, muži než ženy. Zájem o informace tohoto druhu stoupá s věkem i s dosaženým vzděláním.

Aktuality z vědy a techniky čtou opět různé skupiny v různé frekvenci: nejčastěji čtenáři s vysokoškolským vzděláním; vůbec je nechte 39 % žen v domácnosti a 41 % čtenářů se základním vzděláním - nevyučených.

Frekvence čtení informací o československém zemědělství je podmíněna především místem bydliště čtenářů a jejich profesí. Nejvíce je čtou rolníci, ale také čtenáři z malých obcí a členové KSČ. Vůbec je nechte 41 % studentů a učňů a 34 % čtenářů z velkoměst.

Význačné stranické, státní a jiné dokumenty nelze sice označit za běžnou a snadnou četbu, mají však relativně vysoký počet čtenářů. Jejich nejčastějšími čtenáři jsou členové KSČ. Vysoký zájem projevují čtenáři s vysokoškolským vzděláním a také ti, kteří mají střední vzdělání s maturitou. Muži čtou dokumenty v denním tisku častěji než ženy.

Články o práci Komunistické strany Československa čtou nejčastěji členové strany a čtenáři s vyšším vzděláním. Mezi dalšími skupinami nejsou podstatnější rozdíly.

Úvodníky v denním tisku jsou určeny pro vybrané čtenáře. Čte je jen polovina dotázaných, přičemž největší pozornost jim věnují členové KSČ /čte je 78 % z nich, většinou však jen občas/. Nejmenší zájem o ně projevují čtenáři se základním vzděláním - nevyučení a ženy v domácnosti.

Dotazy o čtení různých informací, článků a zpráv v denním tisku byly pokládány i při dřívějších výzkumech veřejného mínění v roce 1973 a 1974. Pro odlišnou formulaci otázek nebylo možné data komparovat. Přesto lze porovnat základní pořadí některých námi sledovaných částí denního tisku.

V posledních deseti letech se podstatněji nezměnil rozsah čtení a zájem čtenářů o sportovní zpravodajství. Vzrostl zájem o informace ze zahraničí, o zprávy ekonomického charakteru a také o informace z kultury. Podstatně častěji čtou dnes čtenáři

novin informace o vědě a technice /v roce 1973 byly na předposledním místě sledovanosti/. Poklesl poněkud zájem o vnitropolitické informace.

Zaměření četby denního tisku souvisí do velké míry s celkovým názorem čtenářů na význam politických a ekonomických informací předkládaných sdělovacími prostředky.

V tom smyslu byla dotázaným položena otázka zda považují politické a ekonomické informace pro dnešního člověka za důležité. /Porovnání s daty z výzkumu uskutečněného v roce 1979./

	/v %/	
Politické a ekonomické informace považujete pro dnešního člověka za:	1979 N=1334	1982 N=2385
velmi důležité	33	37
spíše důležité	49	43
spíše nedůležité	7	8
nedůležité	2	2
Neví, neuvažoval o tom	9	10

V názorech nedošlo od roku 1979 k podstatným změnám. 80% dotázaných občanů ČSR považuje politické a ekonomické informace za důležité /velmi nebo spíše/. Zvlášť jednoznačné jsou odpovědi členů KSČ, z nichž pouze 2 % označují tyto informace za nedůležité. Význam politických a ekonomických informací však zdůrazňuje i 77 % nečlenů KSČ, vysoký počet mužů, ostatních zaměstnanců a zejména občanů s vysokoškolským vzděláním. Z hlediska věku je důležitost informací hodnocena ve všech kategoriích přibližně stejně. S růstem vzdělanosti se hodnocení důležitosti informací silně zvyšuje.

Pozitivní přístup k informacím, zejména politického, ale také ekonomického charakteru, vysoký zájem o ně, často větší než o informace jiného druhu, prokázali také účastníci ankety /viz 4. kapitola závěrečné zprávy/.

1.3. Přínos hromadných sdělovacích prostředků pro praxi

Pro hodnocení vlivu hromadných sdělovacích prostředků je důležité vědět, v jakém rozsahu si tento vliv lidé uvědomují a do jaké míry považují sdělovací prostředky za užitečné.

Jedna z otázek, s jejichž pomocí jsme se pokusili nalézt odpověď, zjišťovala, zda dotázaným občanům články v novinách pomohly při řešení některých problémů:

	/v %/			
	rozhodně ano	spíše ano	spíše ne	rozhodně ne
- v práci a zaměstnání n=2378	10	37	32	20
- ve veřejné a politické činnosti n=2374	11	26	28	35
- v osobním životě n=2377	9	26	39	26

Vliv denního tisku pociťuje více lidí při řešení problémů v práci a zaměstnání než ve veřejné a politické činnosti a v osobním životě. V tom se však výrazně odlišují členové KSČ od nečlenů.

Články v novinách pomáhají při řešení problémů:

/sloučeny kategorie rozhodně + spíše/

	členům KSČ		/v %/ nečlenům	
	ano	ne	ano	ne
- ve veřejné a politické činnosti	82	18	29	71
- v práci, v zaměstnání	77	23	42	58
- v osobním životě	49	51	32	68

Členové KSČ evidentně považují noviny za svého pomocníka, který jim často usnadňuje řešení problémů, zejména při vykonávání veřejných a politických funkcí.

Pro svoji práci a zaměstnání využívají denní tisk dvě třetiny občanů s vysokoškolským vzděláním. Poměrně často také občané se středním vzděláním s maturitou /60%/, ostatní zaměstnanci /60%/ a studenti a učni /55%/.

Kladné hodnocení přínosu denního tisku pro politickou a veřejnou činnost úzce souvisí s vykonáváním funkcí a zapojením do aktivní politické práce. Výrazný vliv má vzdělání, s jehož výší stoupá i využívání denního tisku pro tuto činnost.

Pomoc tisku v osobním životě není u jednotlivých skupin dotázané populace příliš diferencována. Je zajímavé, že ji nejčastěji pociťují starší občané a důchodci.

Pokusili jsme se o zjištění vztahu lidí k jednotlivým sdělovacím prostředkům v případech, kdy se vyskytují na jejich pracovišti nebo v místě bydliště nějaké vážné problémy. Více než tři čtvrtiny /78%/ dotázaných odpovědělo, že v jejich okolí jsou vážné problémy, o nichž by se měla dovědět veřejnost. Poněkud častěji než jiné skupiny se takto vyjadřovali muži a dotázaní z míst s 5 až 20 tisíci obyvateli.

Těm, kteří uvedli, že takové problémy u nich na pracovišti nebo v obci existují, jsme položili další otázku:

"Který deník nebo časopis by byl v takovém případě podle Vás pro tento úkol nejvhodnější? Nebo by to byl úkol pro rozhlas či televizi?"

/v %/

	Všichni dotáza- ní N=1852	Členové KSČ n=282	Dělníci n=726	Mládež 15-29 let n=548
Televize	40	37	41	41
Krajský nebo okres- ní tisk	21	25	20	18
Dikobraz	13	7	14	17
Rudé právo	10	23	9	9
Jiný ústřední deník	3	1	3	4
Rozhlas	3	2	3	2
Jiná odpověď	5	3	5	4
Dotázaný neví	5	2	4	5

Všechny základní skupiny dotázaných občanů uvádějí na prvním místě televizi a na druhém krajský nebo okresní tisk.

Ocenění vhodnosti Rudého práva závisí na tom, zda a jak dotázaný Rudé právo čte a jakou s ním má zkušenost. Častěji je v této souvislosti uvádějí občané, kteří je nejvíce čtou a využívají - členové KSČ, muži, občané od 30 do 44 let, ostatní zaměstnanci, lidé se středním a vysokoškolským vzděláním.

Dotazy o využívání denního tisku doplňovala otázka zda náš tisk důrazně bojuje proti negativním jevům v naší společnosti, jako je např. úplatkářství, rodinkaření, maloměšťáctví apod.:

	rozhod- ně ano	spíše ano	spíše ne	rozhod- ně ne	neví
Č S R	15	30	31	14	10
Členové KSČ	23	37	28	10	2
Nečlenové	14	28	31	15	12
Dotázaní z míst:					
- do 2 tis. obyvatel	21	31	26	13	9
- od 100 tisíc obyvatel	8	28	37	16	11
- z Prahy	4	26	39	19	12

Názory v celém souboru dotázaných /při deseti procentech nerozhodných odpovědí/ jsou z poloviny kladné a z poloviny záporné. Nelze však přehlédnout, že jádro odpovědí tkví ve středních hodnotách "spíše ano, spíše ne".

Pozitivněji hodnotí tuto práci tisku členové KSČ a občané z menších obcí, negativněji občané s vysokoškolským vzděláním /60% záporných odpovědí/.

2. FREKVENCE A ROZSAH ČTENÍ RUDÉHO PRÁVA

V souladu s teoretickými a praktickými poznatky o působení hromadných sdělovacích prostředků vycházíme z předpokladu, že o vlivu Rudého práva lze usuzovat již na základě rozboru komponent, které vypovídají o jeho sledovanosti. Vliv sdělení, informace je závislý, mimo jiné, na existenci, kvalitě a kvantitě recepce /příjmu, převzetí/ tohoto sdělení.

Rozsah a metodika výzkumu umožnily, abychom se zaměřili na zjištění:

- p o č t u č t e n á ř ů Rudého práva, jejich složení a tím odpověděli na otázku: kolik a kterých občanů čte Rudé právo,
- f r e k v e n c e č t e n í Rudého práva a tím odpověděli na otázku: jak často se čte Rudé právo,
- r o z s a h u a z a m ě ř e n í č e t b y Rudého práva a tak dali odpověď na otázku: o čem a jak čtou čtenáři v Rudém právu.

Nezkoumali jsme, vzhledem k omezeným možnostem výzkumu, otázky intenzity a kvality čtení Rudého práva a jeho výsledného vlivu na myšlení, přesvědčení a chování lidí. Omezili jsme se jen na zjištění manifestního vyjádření čtenářů o tom, jak využívají četby Rudého práva ve své praxi.

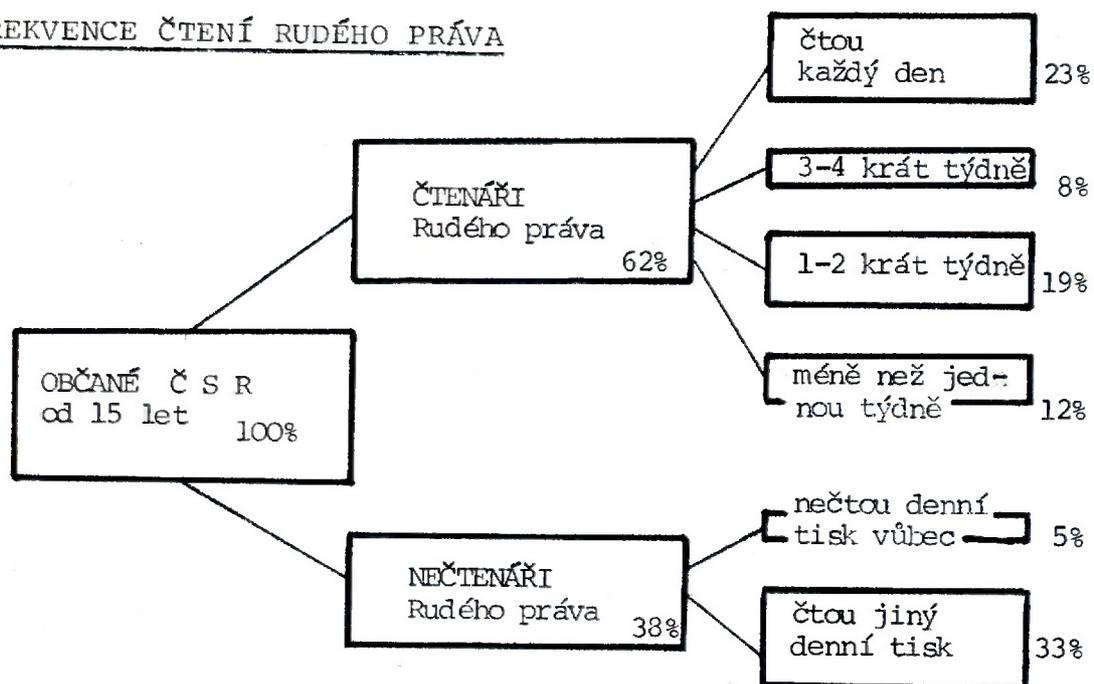
2.1. Počet čtenářů Rudého práva a frekvence jeho čtení

Na základě údajů z odpovědí při výzkumných rozhovorech jsme zjistili, že:

R u d é p r á v o č t e alespoň občas 62% dotázaných občanů České socilaistické republiky ve věku od 15 let.^{1/}

1/ Protože výběrový soubor odpovídá v určujících znacích základnímu souboru celé populace ČSR, lze toto procento považovat za validní údaj.

FREKVENCE ČTENÍ RUDÉHO PRÁVA

Převědeme-li údaje na populaci ČSR od 15 let výše, vycházíme-li z počtu 7 890 000 obyvatel /podle Statistické ročenky 1982/ a vezmeme-li v úvahu, že do dotazování nelze zahrnout některé skupiny obyvatelstva /nemocné, vojáky základní služby, cizí státní příslušníky apod./ dospějeme k odhadu, že průměrný denní počet čtenářů Rudého práva činí kolem dvou a půl miliónu občanů ČSR. Celkový počet čtenářů Rudého práva se podle těchto propočtů pohybuje přibližně mezi 4 a 4,5 milióny, počet každodenních čtenářů odhadujeme na 1,5 až 1,7 miliónu občanů ČSR. Tento údaj zhruba koresponduje i s počtem vydávaných výtisků Rudého práva a s našimi údaji o čtenosti jednoho výtisku Rudého práva. /Viz str.25 a 26/

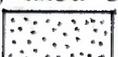
Ve zprávě z výzkumu v roce 1968 se uvádí, že tehdy četlo Rudé právo vydávané ve všední dny přibližně 2 milióny 400 tisíc čtenářů od 15 let.

Výzkum z května 1973 přinesl údaje o tom, že Rudé právo čte v ČSR denně nebo občas přibližně 3 a půl miliónu občanů od 18 let tj. zhruba 50 % dospělých občanů.

Obdobné údaje jsou známe i z dalších sociologických výzkumů.^{1/}

Vraťme se k výsledkům výzkumu z června 1982. Porovnáme-li údaje o frekvenci čtení jednotlivých denních listů vycházejících v ČSR dostaneme následující přehled:

Denní tisk vycházející v ČSR čtou dotázaní občané: /N=2388/

prakticky každý den	3 až 4krát týdně	1 až 2krát týdně	méně než jednou týdně	vůbec nečtou	/v %/
					
RUDÉ PRÁVO	23	8	19	12	38
Krajské deníky vč. večerníků	21	12	21	12	34
ČESKOSLOVENSKÝ SPORT	11	8	13	11	57
MLADÁ FRONTA	10	7	12	12	59
PRÁCE	9	7	12	13	59
ZEMĚDĚLSKÉ NOVINY	10	5	10	10	65
SVOBODNÉ SLOVO	6	4	8	10	72
LIDOVÁ DEMOKRACIE	6	3	8	10	73

1/ Při výzkumu v oborovém podniku Škoda Plzeň v roce 1976 uvedlo 71% dotázaných, že čte Rudé právo buď pravidelně nebo občas, k pravidelné četbě se přihlásilo 35% dotázaných.

Při výzkumu v kolínském okrese v roce 1974 uvedlo 56% dotázaných občanů, že čte Rudé právo pravidelně nebo nepravidelně, přičemž k pravidelné četbě se přihlásilo 26% respondentů.

Při porovnání těchto údajů s údaji z výzkumu v roce 1978 /Výzkum čtenářů Zemědělských novin/ dospějeme k následujícím výsledkům:

Denní tisk četlo - třeba i méně často - z celkového počtu občanů ČSR od 15 let: /v %/

	1978 N=1068	1982 N=2388
Rudé právo.	57	62
Krajské deníky, večerníky /Večerní Praha, Svoboda, Jihočeská Pravda, Pravda, Průboj, Pochodeň, Rovnost, Brněn- ský večerník, Nová Svoboda, Ostravský ve- černík/	54	66
Československý sport	36	43
Mladá fronta	38	41
Práce	39	41
Zemědělské noviny	38	35
Svobodné slovo	27	28
Lidová demokracie.	27	27

Z uvedených údajů vyplývá, že v průměru čte /v jakékoli frekvenci/ každý dotázaný občan ČSR od 15 let 3 a půl deníku. Pokud jde o každodenní čtení novin, potom čte v průměru každý dotázaný občan v průměru jeden denní list denně. Někteří čtou ovšem více deníků, jiní méně nebo žádný.

Největší počet každodenních čtenářů/ve vztahu k počtu ostatních čtenářů/má z jednotlivých denních listů Rudé právo - 37%. Na dalších místech jsou krajské deníky - 32% a Zemědělské noviny - 29%.

Nejvíce sporadických čtenářů, kteří čtou noviny méně než jednou týdně, /ve vztahu k počtu ostatních čtenářů/ má, podle odpovědí dotázaných, Lidová demokracie /37%/, Svobodné slovo /36%/ a Práce /32%/. Nejméně těchto čtenářů mají krajské deníky /18%/ a Rudé právo /19%/.

2.2. Čtenost jednoho výtisku Rudého práva

Rozsah vlivu Rudého práva, jeho "akční rádius" je dán mimo jiné i tím, kolik lidí čte jeho jeden výtisk.

Pro přesnější obraz okruhu čtenářů jsme sledovali zvláště počet čtenářů jednoho výtisku Rudého práva vydávaného ve všední den a zvláště počet čtenářů jednoho výtisku sobotního Rudého práva. Do počtu osob, které výtisk Rudého práva čtou, byli zahrnuti dospělí i děti.

Propočtem výsledků z konkrétní otázky "Kolik osob, včetně Vás, čte výtisk Rudého práva, který dostáváte do rukou?" bylo zjištěno, že jeden výtisk Rudého práva

vydávaného ve všední den čtou průměrně téměř tři osoby
/2,76/,
vydávaného v sobotu čtou průměrně více než tři osoby
/3,08/.

Údaje od jednotlivých skupin dotázaných čtenářů se příliš neodlišují. Pouze občané od 60 let častěji uvádějí, že "jejich" výtisk dostává do rukou menší počet lidí /ve všední den 2,3, v sobotu 2,5/.

Poněkud více lidí čte jeden výtisk Rudého práva na venkově než ve velkých městech, zejména pokud jde o sobotní Rudé právo:

Velikost obce:	všední Rudé právo	sobotní Rudé právo
do 2 tisíc obyvatel	2,84 čtenářů	3,21 čtenářů
2 až 5 tisíc obyvatel	2,85 "	3,16 "
5 až 20 tisíc obyvatel	2,95 "	3,16 "
20 až 100 tisíc obyvatel	2,66 "	2,96 "
100 tisíc a více obyvatel	2,55 "	2,80 "

V Praze je počet čtenářů na jeden výtisk Rudého práva nejnižší ze všech krajů - ve všední den 2,6, v sobotu 2,8.

V porovnání s daty z výzkumu v roce 1968 je počet čtenářů připadajících na jeden výtisk Rudého práva o něco vyšší: 1/ /jde o Rudé právo vydávané ve všední den/

únor 1968:

2,38 čtenářů

červen 1982:

2,76 čtenářů

1/ V roce 1968 nebyly do počtu čtenářů zahrnuty děti a byl použit jiný způsob zjišťování-pouze do 5 čtenářů, zatímco v roce 1982 do 9 čtenářů. Přesto lze na základě dalších propočtů, hovořit o mírném zvýšení počtu čtenářů na jeden výtisk v roce 1982 - o 0,1 až 0,2 čtenáře.

2.3. Rozsah četby Rudého práva

Pro charakteristiku přístupu občanů k Rudému právu i pro poznání jeho vlivu mají podstatný význam údaje o rozsahu čtení Rudého práva, o tom kolik článků, statí a informací čtenáři v Rudém právu čtou.

To lze jen těžko určit počtem stránek, článků, rubrik, zpráv nebo informací. Každý dotázaný také chápe pojem čtení jinak - jako studium, doslovné čtení, stručné seznámení se, povšimnutí si anebo jen přečtení titulku.^{1/} Zvolili jsme řešení, které nám umožnilo základní roztřídění čtenářů na hlavní typy podle rozsahu četby Rudého práva.

Otázka zněla: "V Rudém právu čtete zpravidla většinu článků, menší část článků nebo jen některé informace?"

/n = 1453, v %/

	Většinu článků	Menší část článků	Jen některé informace
Všichni čtenáři	36	31	33
Členové KSČ	64!	21	15
Nečlenové	27	34	39
Čtenáři:			
15 - 19 let	14	34	52!
20 - 24 let	24	34	42
25 - 29 let	31	28	42
30 - 44 let	37	32	31
45 - 59 let	44	30	26
60 a více let	48!	27	25
Dělníci	35	30	35
Ostatní zaměstnanci	41	33	26
Rolníci	33	27	40
Důchodci	47!	26	27
Ženy v domácnosti	26	24	51!
Studenti, učni	17	36	47!
Muži	44	30	26
Ženy	27	31	41
Každodenní čtenáři	67!	24	9
Ostatní čtenáři	18	35	47!

1/ V průběhu výzkumných rozhovorů chápali dotázaní čtenáři pojem čtení spíše jako seznámení se, povšimnutí si článků nebo informací, než podrobné čtení.

Nejvíce článků v Rudém právu přečtou členové KSČ, starší občané a důchodci. Naopak ženám v domácnosti, mladým lidem, a tedy i studentům a učňům, slouží Rudé právo spíše jen pro informaci.

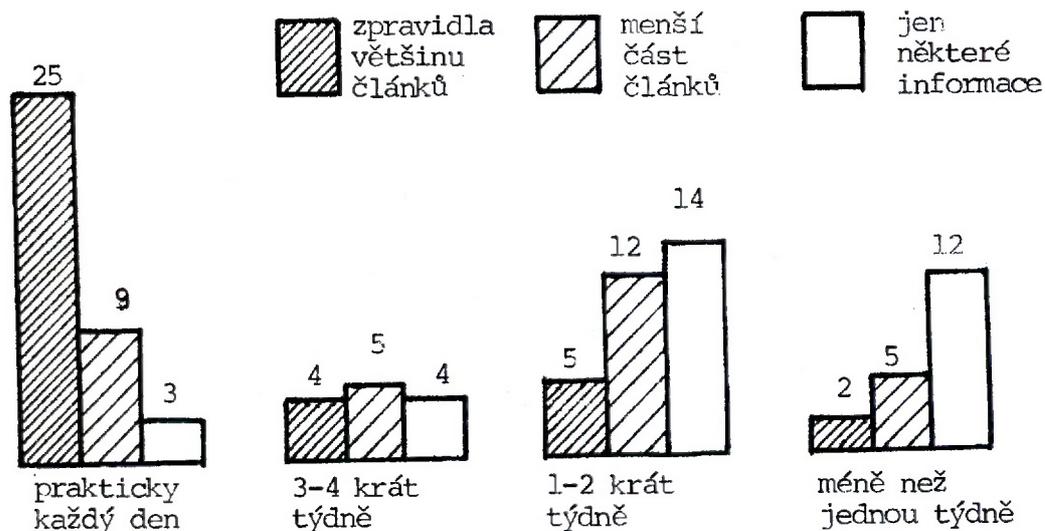
Určité diference jsou patrné i u různých skupin podle nejvyššího dokončeného vzdělání. Čtenáři s vysokoškolským vzděláním čtou v Rudém právu většinu článků častěji /48%/ než čtenáři se základním vzděláním - nevyučení /23%/.

Čtenáři z velkoměst uvádějí častěji než čtenáři z jiných velikostních skupin bydliště, že čtou v Rudém právu jen některé informace /37%/ a méně často, že čtou většinu článků /29%/.

Při kombinaci rozsahu a frekvence čtení Rudého práva získáme následující obraz.

Jak často a kolik článků čtou čtenáři v Rudém právu:

/v %, n = 1452/

/100 % tvoří součet všech sloupců./

Sloučíme-li skupiny čtenářů do základních kategorií podle frekvence a rozsahu čtení můžeme vytvořit 9 typů čtenářů, kteří čtou v Rudém právu:

	každý den	1-4 krát týdně	méně než jednou týdně
většinu článků	25%	9%	2%
menší část článků	9%	17%	5%
jen některé informace	3%	18%	12%

Nejčastější je typ čtenářů, kteří čtou denně zpravidla většinu článků - patří mezi ně členové strany, dlouholetí čtenáři, občané od 45 do 59 let, dělníci a čtenáři se základním vzděláním - vyučení.

Mezi čtenáři, u nichž frekvence a rozsah čtení Rudého práva je nejmenší převažuje zejména mládež, studenti a učni, nečlenové KSČ a také obyvatelé velkých měst.

Údaje získané pomocí ankety potvrdily výpovědi o rozsahu čtení Rudého práva z výzkumných rozhovorů. Odpovídají profilu každodenního čtenáře: většinu článků čte 67% účastníků ankety, menší část článků 24% a jen některé informace 8% účastníků.

2.4. Odebírání a získávání Rudého práva

Způsob, jakým čtenář získává tisk- zda ho pravidelně odebírá nebo si ho jen namátkově půjčuje- naznačuje v určité míře vztah čtenáře k tomuto tisku.

"Odkud máte Rudé právo k dispozici, jak ho nejčastěji získáváte?"^{1/}

/v %, n=1448/

	Všichni dotázaní čtenáři Rudého práva	Každodenní čtenáři	Čtenáři Rudého práva: členové KSČ	nečlenové
Máte ho předplacené doma, na pracovišti nebo jinde	45	78	74	37
Kupujete si ho v prodejně nebo u stánku	25	14	17	27
Odebírá ho někdo z rodiny nebo spolupracovníků a Vy si ho půjčujete	24	7	6	29
Půjčujete si ho v čítárně, klubu, restauraci nebo jinde	5	1	2	6
Získáváte ho jiným způsobem	1	0	1	1

Rudé právo se dostává ke čtenářům různými cestami, z nichž hlavní je předplacené.

Z celkového počtu dotázaných, kteří uvedli, že mají Rudé právo předplacené, je 63% nečlenů a 37% členů KSČ. Protože nečlenové KSČ si také Rudé právo více kupují v prodejnách a u stánků, jsou právě oni hlavními odběrateli Rudého práva - přibližně 70% ze všech odběratelů.

^{1/}Výsledky anketního šetření potvrdily údaje o způsobech získávání Rudého práva každodenními čtenáři, jak jsou uvedeny v této tabulce.

Způsob získávání Rudého práva je z velké části dán podmínkami a možnostmi jeho distribuce a závisí ve velké míře na místě pracovního působení a na místě bydliště dotázaných. Tak například podstatně více předplatitelů je v malých obcích než ve velkoměstech, kde je naopak obvyklý volný nákup než v malých obcích. Relativně velký počet předplatitelů je také mezi čtenáři - rolníky.

Zdaleka ne všichni předplatitelé čtou Rudé právo denně.
Přibližně jedna třetina je nečte každý den.

V odpovědích na některé otevřené otázky ankety se objevily připomínky jednotlivých respondentů ke způsobu náboru nových odběratelů. Z těchto připomínek vyplývá, že při získávání předplatitelů Rudého práva je někdy porušován princip dobrovolnosti.

Půjčování Rudého práva mezi příslušníky domácnosti je běžné především u mládeže, studentů a učňů a zčásti u žen a dále u všech sporadických čtenářů.

Způsob odebírání souvisí také s délkou čtenářství Rudého práva - dlouholetí čtenáři je odebírají jako předplatitelé častěji než ti, kteří je čtou teprve několik let.

Čtenáři, kteří čtou jenom sobotní Rudé právo, si je spíše kupují než předplácejí.

3. CHARAKTERISTIKA ČTENÁŘŮ RUDÉHO PRÁVA ^{1/}

Dalším úkolem výzkumu bylo získat reprezentativní údaje o čtenářích Rudého práva, o jejich složení, sociodemografické struktuře a některých jiných charakteristikách.

Rudé právo čtou takřka dvě třetiny populace ČSR od 15 let, přičemž složení jeho čtenářů je silně diferencováno. Rudé právo není deníkem jedné nebo několika málo skupin obyvatelstva, ale je denním listem, který čtou všechny základní skupiny obyvatelstva ČSR. Z toho plynou i mimořádné nároky na diferenciaci přístupu a působení na jednotlivé čtenářské skupiny.

^{1/} Charakteristika čtenářů Rudého práva vychází výhradně z výsledků výzkumných rozhovorů.

3.1. Čtení Rudého práva různými skupinami občanů

Bližší pohled na charakteristiku čtenářů dává odpověď na otázku: Zda a jak často čtou Rudé právo příslušníci různých skupin obyvatelstva? Údaje vyjadřují frekvenci čtení Rudého práva jednotlivými skupinami obyvatelstva a umožňují porovnat, v kterých skupinách je Rudé právo čteno nejčastěji, méně často nebo vůbec ne.

Rudé právo čtou:

/v %/

	čtou celkem	z toho :				nečtou
		každý den	3-4 krát týdně	1-2 krát týdně	méně než jednou týdně	
Všichni dotázaní občané ČSR	62	23	8	19	12	38
Členové KSČ	91!	66!	13	8!	4	9!
Nečlenové	57	15	7	22	13	43
Dělníci	60	21	9	17	13	40
Ostatní zaměstnanci 77!		37!	9	19	12	23
Rolníci	45	19	4	14	8	55!
Důchodci	53	23	6	17	7	47
Ženy v domácnosti	52	12!	4	23	13	48
Studenti a učni	66	11!	11	30!	14	34
15-29 let	63	14!	10	25	14	37
30-44 let	67	26	9	17	15	33
45-59 let	62	28	8	16	10	38
60 a více let	54	26	4	17	7	46!
Muži	68	30	9	18	11	32
Ženy	57	17	7	21	12	43
Zákl.vzděl.-nevyuč. 50!		13!	7	21	9	50!
Zákl.vzděl.-vyučen 58		21	8	18	11	42
Další vzdělání	64	26	9	17	12	36
Střední s maturitou 73		27	10	22	14	27
Vysokoškolské	81!	50!	7	14	10	19!

Rudé právo čte až na výjimky celý funkcionářský aktiv KSČ /97% funkcionářů/.

Z vedoucích pracovníků čte Rudé právo 79%, každodenně 40%.

Z hlediska odvětví národního hospodářství čtou nejčastěji Rudé právo pracovníci školství, kultury a vědy /68%/ , stavebnictví /68%/ a průmyslu /67%/; nejméně pracovníci zemědělství, lesnictví a vodního hospodářství /51%/.

Čtení Rudého práva podle velikostních skupin místa bydliště nevykazuje větší odchylky od průměru. Pouze ve velkých městech čtou občané Rudé právo poněkud méně. Ze všech dotázaných občanů Prahy je čte 57 % , každodenně 16 % , což je nejméně ze všech krajů.

Údaje z výzkumu poskytují přehled nejen o charakteristice čtenářů Rudého práva, ale i ostatních denních listů. Porovnáme-li tyto čtenáře navzájem získáme stručnou charakteristiku zájmu různých skupin o čtení jednotlivých deníků.

Relativně nejčastější zastoupení čtenářů různých deníků je v těchto skupinách /jde ve všech případech o každodenní čtenáře/:

R u d é p r á v o

členové KSČ - 67%
čtenáři s vysokoškol. vzděláním - 50%
ostatní zaměstnanci - 38%

k r a j s k é d e n í k y

členové KSČ - 29%
45 - 59 let - 29%
čtenáři z velkoměst - 28%

Č s . s p o r t

muži - 21%
studenti a učni - 17%
dělníci, mládež 15-29 let - po 16%

Z e m ě d ě l s k é

rolníci - 43%
čtenáři z obcí do 2 000 obyv. - 27%
čtenáři se základ. vzděl. - nevyučení - 14%

n o v i n y

M l a d á f r o n t a

studenti a učni - 22%
mládež 15-29 let - 19%
čtenáři se středním vzděláním
s maturitou - 15%

P r á c e

členové KSČ - 15%
ostatní zaměstnanci - 15%
45 - 59 let - 14%

S v o b o d n é s l o v o

čtenáři z velkoměst, 60 letí
a starší, důchodci, s vysokoškol-
ským vzděláním - 8% /každá skupina/

L i d o v á

čtenáři s vysokoškol. vzděláním - 15%
důchodci, z velkoměst - po 11%

d e m o k r a c i e

Uvedené údaje vypovídají o tom, jak čtou jednotlivé skupiny ten který list, nikoli však o struktuře čtenářů jednotlivých deníků.

Ze získaných dat je možno uvést ještě několik poznámek:
Svobodné slovo čte alespoň občas 23% členů KSČ /3% je čtou denně/ a Lidovou demokracii 21% členů KSČ /2% denně/.
50% členů ROH a 32% funkcionářů ROH nečte Práci.
26% členů SSM a 22% funkcionářů SSM nečte Mladou frontu.

3.2. Charakteristika nečtenářů Rudého práva

Určité údaje o občanech, kteří nečtou Rudé právo, vyplývají již z předchozí části zprávy:

38% všech dotázaných občanů nečte Rudé právo. Jejich zastoupení je nejčastější mezi rolníky /55%/, občany se základním vzděláním - nevyučenými /50%/, ženami v domácnosti /48%/, důchodci /47%/ a občany od 60 let /46%/.

Z rozboru různých otázek dotazníku vyplývá, že nečtenáři mají menší zájem o informace, méně čtou i ostatní tisk, méně poslouchají rozhlas a méně sledují televizi než čtenáři Rudého práva. Vyjadřují také nejčastěji nevyhraněný světový názor.

V rámci sledovaných skupin sem patří:

40% dělníků, 24% důchodců, 71% občanů se základním vzděláním /vyučených i nevyučených/, 4 % členů KSČ /tedy 96% nečtenářů jsou nestraníci/; více žen než mužů; častěji nejmladší věková kategorie /15 - 29 let/.

Dotázaným, kteří při výzkumných rozhovorech uvedli, že nečtou Rudé právo, byla položena otázka zjišťující, z jakých důvodů je nečtou /viz str. 35/:

/n = 913, v %/

Rudé právo nečte z důvodu:	Všichni dotázaní nečtenáři	Občané z obcí do 2 tis. obyvatel	Obyvatelé velkoměst	Důchodci
- čte jiný tisk	44	61!	33	50
- nemá o Rudé právo zájem	14	11	16	15
- je v něm mnoho politiky	9	8	9	6
- nevyhovuje velký formát	9	4	16!	5
- nemá čas na čtení	6	5	7	2
- Rudé právo není objektivní	4	4	4	3
- v Rudém právu něco chybí	2	0	4	1
- Rudé právo je náročné	1	0	1	1
- jiné důvody	11	8	10	17

Z významnější odlišných názorů, /kromě uvedených v tabulce/:
 19% žen v domácnosti uvádí, že je v Rudém právu mnoho politiky,
 17% jich říká, že nemají na čtení čas. Na nedostatek času, jako
 důvod pro to, že nečtou Rudé právo, si rovněž stěžuje 10% nečte-
 nářů ve věku 30 - 44 let.

Sečteme-li vysloveně odmítavá vyjádření k Rudému právu/ne-
 má o Rudé právo zájem, je v něm mnoho politiky apod./ pak můžeme
 dojít k závěru, že 15 až 20 % občanů ČSR od 15 let uvádí konkrétní odmítavé důvody proč nečtou Rudé právo.

Tuto otázku doplňovala ještě další:

"Co by se mělo změnit, abyste se stal jeho čtenářem?"

/n = 897/

Odpovědi byly značně roztráštěné, nesourodé, Více než polo-
 vina /52%/ uváděla individuálně se odlišující náměty, ale také
 nelogické odpovědi. 22% dotázaných nečtenářů, tj. 8% z celé po-
 pulace ČSR od 15 let, uvedlo, že nikdy nebudou čtenáři Rudého
 práva /především ostatní zaměstnanci/.

Ostatní dotázaní uvedli tyto náměty:

- Rudé právo by mělo být čtivější a zajímavější 12%
/uváděla zejména mládež a studenti a učni - 23%/
- zavést menší formát Rudého práva 7%
/nejčastěji uváděli dotázaní z velkoměst - 11%/
- Rudé právo by mělo být objektivnější 5%
- mělo by uvádět informace o krajových událostech
a místních zajímavostech 2%

4. ZAMĚŘENÍ ČETBY RUDÉHO PRÁVA

O vztahu čtenářů k Rudému právu vypovídají nejen způsob odběru Rudého práva, frekvence a rozsah četby, ale také její zaměření. Znat, co a jak často čtenáři v Rudém právu čtou, co v něm především hledají, je důležité pro tvorbu celkové koncepce tohoto listu i pro obsahové zaměření jeho jednotlivých částí. Získané poznatky mohou být východiskem pro to, aby se Rudé právo přiblížilo svému čtenáři a cílevědomě, účinněji na něj působilo.

4.1. Zaměření četby a čtenost vybraných částí a rubrik Rudého práva

Poznatky o zaměření četby Rudého práva vycházejí výhradně ze čtenářské ankety. Vzhledem ke složení účastníků ankety jde tedy především o názory každodenních čtenářů Rudého práva.

K poznání obecnějšího zaměření zájmu čtenářů byla zvolena otázka, použitá již ve výzkumu v roce 1968.

"Každý hledá v novinách něco jiného. Uveďte, prosím, co Vy osobně při čtení Rudého práva hledáte především a označte pořadím 1 až 3": /v %/

	ANKETA		
	1. pořadí	2. pořadí	3. pořadí
zprávy a informace o dění u nás a ve světě /N=2275/	87	8	5
poučení a příklad /N=2168/	11	54	34
oddech, rozptýlení a zábavu /N=2109/	11	35	55

Srovnání s výsledky výzkumu z února 1968 můžeme provést použijeme-li z něho údaje o tzv. hlavních /v našem smyslu každodenních/ čtenářích a převedeme-li je na průměrné pořadí.

<u>Čtenáři hledají v Rudém právu především:</u>	Průměrné pořadí:	
	výzkum Rudého práva únor 1968, n = 886	čtenářská anketa, červen 1982
- zprávy a informace	1,24	1,18
- poučení a příklad	2,37	2,23
- oddech a zábavu	2,38	2,44

Z uvedených dat je patrné, že každodenní čtenáři hledají v Rudém právu především zprávy a informace o dění u nás a ve světě. Výzkum prokázal, že tato tendence přetrvává více než 14 let.

Poučení a příklad uvádějí respondenti obou srovnávaných šetření na 2. místě v pořadí svého čtenářského zájmu s mírně vzestupnou tendencí k roku 1982.

Oddech a zábavu hledají čtenáři v Rudém právu nejméně.

Výsledky čtenářské ankety v roce 1982 dále ukazují, že zprávy a informace o dění u nás a ve světě hledají v Rudém právu nejčastěji členové KSČ, respondenti ve věku 60 a více let a respondenti s vysokoškolským vzděláním. Oddech a zábavu naopak hledají v Rudém právu nejvíce ženy v domácnosti, čtenáři se základním vzděláním - nevyučení a mládež od 15 do 29 let.

Čtenářský zájem o zprávy a informace o dění u nás i ve světě zaznamenal od roku 1968 do roku 1982 vzestupnou tendenci u členů KSČ, kde se projevil posunem průměru z 1,26 na 1,11, tedy směrem k 1. pořadí. K nejvýraznějšímu zvýšení zájmu však došlo v tomto směru u dělníků.

Přehled zaměření četby v Rudém právu u dělníků podle výzkumů z roku 1968 a 1982:

dělníci - čtenáři hledají v Rudém právu především:	průměrné pořadí:	
	výzkum Rudého práva, únor 1968 /n=546/	čtenářská anketa červen 1982 /n=364/
- zprávy a informace	1,48	1,19
- poučení a příklad	2,44	2,32
- oddech a zábavu	2,17	2,33

Ve čtenářské anketě jsme zjišťovali ještě další, konkrétnější údaje o zaměření četby Rudého práva. Zajímali jsme se jednak o frekvenci čtení vybraných základních článků a informací, jednak o frekvenci čtení vybraných aktuálních tematických

okruhů uveřejňovaných v Rudém právu.

V obou případech jde v podstatě opět o názory každodenních, zainteresovaných čtenářů.

ANKETA

Frekvence četby vybraných základních článků a informací uveřejňovaných v Rudém právu:

	četba			/v %/ nečte
	vždy	často	občas	
1. zpravodajství ze světa	79	15	6	1
2. sportovní zpravodajství	55	17	21	7
3. zpravodajství z domova	44	33	21	3
4. významné dokumenty např. stranické, státní aj.	44	23	22	11
5. aktuality z vědy a techniky	25	34	35	7
6. dopisy a zkušenosti čtenářů	25	29	36	11
7. články o hospodářské politice	24	35	34	8
8. články o sociální politice	24	34	34	8
9. články o práci KSČ	22	28	31	19
10. úvodníky	19	23	35	23
11. zprávy o kultuře a umění	18	28	45	10
12. teoreticko-politické úvahy	14	26	36	24

Pořadí témat potvrzuje i analýza dat získaných z výzkumných rozhovorů.

I když jsme při výzkumných rozhovorech otázku o četbě vybraných základních článků a informací čtenářům Rudého práva nepoložili přímo, můžeme si obraz o jejich četbě odvodit z otázky: co a jak často čtenáři denního tisku v novinách čtou? Jejím tříděním s otázkou o frekvenci četby Rudého práva jsme de facto získali přehled o čtenosti uvedených základních článků a informací v Rudém právu respondenty standardního výzkumu - čtenáři Rudého práva. Každodenní čtenáři uvedli na 1. až 4. místě stejné kategorie četby jako respondenti ankety.

V dalším pořadí byly jen nepodstatné změny.

Údaje ze čtenářské ankety ukazují, že zpravodajství ze světa je preferováno všemi skupinami respondentů. U dalších typů článků není již frekvence četby tak jednoznačná: Například členové KSČ čtou vedle zpravodajství ze světa nejčastěji významné dokumenty, pak sportovní zpravodajství, dále zpravodajství z domova a na 5. místě uvádějí články o práci KSČ. Respondenti od 15 do 29 let věnují svůj čtenářský zájem na 2. místě aktualitám z vědy a techniky; ženy se zajímají o kulturní zprávy a dopisy čtenářů; důchodci, tedy i starší respondenti, jsou pilnými čtenáři úvodníků a článků o hospodářské politice.

Ke konkrétnějšímu poznání čtenářského zájmu směřovala v anketě rovněž otázka týkající se frekvence četby vybraných aktuálních tematických okruhů uveřejňovaných v Rudém právu. Přehled získaných údajů poskytuje následující tabulka.

ANKETA

Frekvence četby vybraných aktuálních tematických okruhů: /v %/

	čte často	občas	nečte
1. ohlasy na kritická vystoupení Rudého práva	57	34	9
2. články zaměřené k plnění závěrů XVI. sjezdu KSČ	39	43	18
3. články o technickém rozvoji a technické praxi	38	50	12
4. články o Souboru opatření	31	49	20
5. články o práci strany a společenských organizací	27	51	22
6. reportáže o lidech naší doby	20	57	23

Ohlasy na kritická vystoupení Rudého práva jsou v centru pozornosti všech sledovaných skupin čtenářů. Největší zájem o ně však projevují členové KSČ /často je čte 65%/, dlouholetí čtenáři Rudého práva /často je čte 61 %/ a čtenáři nejvyšší věkové kategorie, tzn. i důchodci.

Uvedené skupiny respondentů čtou také nejčastěji články zaměřené k plnění závěrů XVI. sjezdu KSČ. O tyto články se naproti tomu méně zajímají mladí čtenáři od 15 do 29 let, tzn. i učni a studenti, a dále ženy v domácnosti.

Dalším vybraným tematickým okruhům Rudého práva věnuje většina účastníků ankety již jen občasnou pozornost.

Články o technickém rozvoji a technické praxi čtou poněkud častěji muži a čtenáři vysokoškolsky vzdělaní. Je zajímavé, že je sleduje také vyšší procento čtenářů, kteří čtou Rudé právo méně často.

Článekům o Souboru opatření věnují větší pozornost pouze členové KSČ /často je čte 37%. Nečte je téměř polovina studentů a učňů /49%/, málo je sledují i čtenáři od 15 do 29 let a také nečlenové KSČ.

Články o práci strany a společenských organizací čtou opět častěji členové KSČ, dlouholetí čtenáři Rudého práva, respondenti nejstarší věkové kategorie a také čtenáři s nižším než středoškolským vzděláním.

Reportáže o lidech naší doby sledují nejvíce ženy a důchodci, nejméně opět mládež.

4.2. Čtení sobotní přílohy Rudého práva Haló sobota

Náklad sobotního vydání Rudého práva je v průměru o 400 až 450 tisíc výtisků vyšší než ve všední dny. Pokusili jsme se, alespoň v hrubých rysech, zjistit, jaké jsou příčiny zvýšeného zájmu občanů o sobotní Rudé právo.

Při standardizovaných rozhovorech pokládali tazatelé občanům, kteří uvedli, že čtou sobotní vydání Rudého práva, otázku: "Co Vás vede k tomu, že čtete sobotní Rudé právo?" /viz str.42/

Co Vás vede k tomu, že čtete sobotní Rudé právo: /v%/	Čtenáři sobotního Rudého práva:		
	všichni n=1338	členové KSČ n=322	nečleno- vé KSČ n=1016
Nedělá rozdíly mezi všed- ním a sobotním Rudým prá- vem	13	29	8
Příloha Haló sobota jako celek	36	29	38
Zajímavosti a rozmanitos- ti článků sobotního vydá- ní Rudého práva	21	22	20
Konkrétní články, rubriky /povídky, krimi příběhy, motorismus, zahrádkářství, více kultury/	14	9	16
Má více času	8	8	9
Program televize a rozhla- su	3	1	4
Jiné důvody	4	3	4
Neví	1	0	1

Mezi důvody pro četbu sobotního Rudého práva dominuje tedy výrazně zájem o jeho přílohu Haló sobota. Z těch, kteří čtou jen sobotní, nikoli všední Rudé právo jej uvádí dokonce 46% respondentů. Jestliže vezmeme v úvahu i odpovědi uvádějící jako důvod čtení sobotního Rudého práva konkrétní články a rubriky, např. motorismus, zahrádkářství, krimi příběhy apod., jež se vcelku jednoznačně vztahují k Haló sobotě, můžeme říci, že nejméně polovina všech čtenářů sobotního Rudého práva jej čte pro přitažlivost jeho přílohy. Takové důvody uvádějí nejčastěji rolníci, ženy v domácnosti a starší čtenáři.

Uveřejňování programu televize a rozhlasu uvádí jako důvod čtení sobotního vydání Rudého práva zanedbatelná část dotázaných čtenářů. Je zajímavé, že tento důvod uváděli relativně nejčastěji studenti a učni /8%/ a mládež 15 - 29 let /6%/.

Podrobnější údaje o tematickém zaměření četby sobotní přílohy Rudého práva jsme získali ve čtenářské anketě, v níž byla čtenářům položena otázka, co nejčastěji čtou v Haló sobotě.

Odpovědělo na ni všech 2383 účastníků ankety, jejichž odpovědi byly zařazeny do zpracování. To samo o sobě svědčí o velkém a mimořádném zájmu čtenářů o Haló sobotu.

/Každý čtenář měl možnost napsat i více odpovědí, avšak pouze tři, uvedené na prvních místech, byly zahrnuty do zpracování./ Z velkého množství nejrůznějších odpovědí jsme utvořili 38 kategorií, označujících převážně názvy článků, rubrik a částí sobotní přílohy.

Uveřejnění ankety v sobotním Rudém právu umožňovalo, aby si čtenář mohl upřesnit názvy jednotlivých částí Haló soboty. Proto také odpovědi na tuto otázku byly relativně velmi přesné.

ANKETA

Co čtete v Haló sobotě nejčastěji?: /v%/

Čtu všechno, celou sobotní přílohu.....	14
Čtu převážnou část, zhruba vše	7
Pozitivní hodnocení Haló soboty bez uvedení konkrétní části	4
Haló stopa - detektivky , krimi příběhy	32
Svědectví a fakta	25
Motohlídka - zajímavosti pro motoristy, automob- lismus	20
Věda a technika - populárně vědecké články, tech- nické novinky	15
Zahradníkův rok - o zahrádce, zahrádkářství	15
Historie - o revolučních bojích, vzpomínky na světové války	12
Dopisy čtenářů	8
Ze zahraničí	7
Zákon a my - právnické články	7
Křížovky - hádanky	6
Humor - vtipy	6
Náš sloupek	6
Povídky	6
On, ona, ono - recepty, vaření, móda	5
První strana, úvodní články	4
Lékařství, rady lékaře	4
Inzeráty	4

/Pokračování/

Reportáže - ze zahraničí, z pracovišť	4
Naše poradna	3
Odpovídáme na dotazy	3
Seriály na pokračování	2
Zbývající kategorie /každou z nich uvedlo méně než 2% účastníků ankety/.	14

/Součet přesahuje 100%, protože každý účastník měl možnost uvést více odpovědí./

Zdůrazňujeme, že uvedené údaje nevyjadřují kolik procent čtenářů jednotlivé části Haló soboty čte, ale kolik procent z nich je čte nejčastěji. Vyjadřují tedy v jistém smyslu čtenářskou preferenci jednotlivých částí Haló soboty.

V Haló sobotě jsme ještě sledovali čtenost stránky věnované dětem. Na otázku: "Čtou Vaše děti Kosmíka v sobotní příloze Rudého práva?" jsme získali následující odpovědi: /v %/

ANKETA

	Všichni účastníci ankety N = 2355	Věk účastníků ankety:			
		15-29 let	30-44 let	45-59 let	60 a více let
čtou často	6	3	12!	5	2
čtou občas	17	8	33!	17	5
nečtou nebo nemá děti	77	89	55	78	93

Z celkového počtu respondentů uvedlo 23%, že jejich děti Kosmíka čtou. Jestliže však vezmeme v úvahu věkovou kategorii čtenářů 30 - 44 let, tj. těch, kteří mají děti k četbě Kosmíka věkově nejvíce způsobilé, získáváme procentuální údaj téměř dvojnásobný. Kosmíka - třeba jenom občas - čtou děti 45% účastníků ankety, kteří jsou ve věkové kategorii 30 - 44 let.

Ženy vypovídaly častěji než muži, že jejich děti čtou Kosmíka.

5. HODNOCENÍ RUDÉHO PRÁVA A NÁMĚTY NA ZLEPŠENÍ JEHO OBSAHU

Postoj recipienta k prostředku masové informace je určován mimo jiné tím, do jaké míry recipient považuje právě tento sdělovací prostředek "za svůj", tzn. nakolik v něm nachází uspokojení svých potřeb a očekávání.

Poznatky o názorech čtenářů na kvalitu informací v Rudém právu, na jeho schopnost pomáhat řešení aktuálních společenských problémů, na přitažlivost obsahu tohoto deníku, stejně jako náměty na zlepšení obsahu Rudého práva tvoří komplex údajů, které dokreslují celkový obraz o vztahu čtenářské obce k Rudému právu.

5.1. Hodnocení Rudého práva

Při zjišťování názorů čtenářů Rudého práva na jeho kvalitu jsme vybrali pět kvalitativních charakteristik, vyjadřujících některé základní vlastnosti stranického tisku. Formulovali jsme je v otázce: "Ohodnoťte, prosím, zda pro Vás jsou informace a články v Rudém právu: srozumitelné, zajímavé, dostatečně kritické, dostatečně podrobné, včasné".

Informace a články v Rudém právu jsou:	/v %/				N=
	rozhod- ně ano	spíše ano	spíše ne	rozhod- ně ne	
srozumitelné	41	54	6	0	1453
včasné	34	43	19	4	1446
dostatečně podrobné	27	52	19	2	1447
zajímavé	23	59	17	1	1451
dostatečně kritické	15	44	35	7	1446

Celkový pohled dává diferencovanou strukturu odpovědí, které se kloní k převážně pozitivnímu hodnocení /odpovědi "spíše ano" a "rozhodně ano" oscilují od 59% do 95% - tedy vždy nadpoloviční většina dotázaných/.^{1/} Nelze však přehlédnout skutečnost,

1/ Podobné výsledky jsme získali ze čtenářské ankety. Její účastníci však zastávali poněkud vyhraněnější stanoviska, častěji uváděli u všech vlastností "rozhodně ano" a "rozhodně ne".

že 42 % čtenářů Rudého práva nepovažuje články v Rudém právu za dostatečně kritické /součet odpovědí "spíše ne" a "rozhodně ne"/.

Z pěti sledovaných charakteristik nejvýše oceňují všechny základní skupiny čtenářů srozumitelnost informací. Největší výhrady mají k míře kritičnosti informací. Téměř každý druhý čtenář se při hodnocení Rudého práva domnívá, že není /rozhodně nebo spíše/ dostatečně kritické.

U všech charakteristik je výrazně diferencujícím faktorem členství ve straně. Členové KSČ podstatně častěji než nestraníci zastávají pozitivní hodnotící stanoviska.

Pozitivní hodnocení jednotlivých charakteristik /součet odpovědí "rozhodně ano" a "spíše ano"/ některými skupinami čtenářů:

	ČSR	Členové KSČ	Dělníci	/v %/ Mládež 15-29 let
srozumitelnost	95	99	93	94
včasnost	77	83	74	75
dostatečná podrobnost	79	86	76	75
zajímavost	82	95	80	78
dostatečná kritičnost	59	71	57	56

/Dopočet do 100 % v každém poli tabulky tvoří záporné odpovědi./

Hodnocení srozumitelnosti informací a článků v Rudém právu je nejvíce diferencováno. Je pozitivní především u skupin čtenářů, které mají vyšší zájem o široké spektrum problémů života společnosti a tedy i vyšší míru informovanosti, tj. spíše u mužů než u žen, dále u vyšších vzdělanostních a věkových skupin, u ostatních zaměstnanců, důchodců a dlouholetých čtenářů Rudého práva.

Hodnocení včasnosti, podrobnosti a míry kritičnosti informací v Rudém právu není výrazněji diferencováno. Pouze členové KSČ a dlouholetí čtenáři vyjadřují poněkud častěji pozitivní hodnocení uvedených parametrů.

Se stoupajícím věkem respondentů je zajímavost informací hodnocena jednoznačně pozitivněji. S tímto zjištěním koresponduje skutečnost, že nejzajímavější jsou informace v Rudém právu

pro důchodce, zatímco pro studenty a učně, ale i pro ženy v domácnosti a rolníky jsou méně zajímavé.

Ve čtenářské anketě jsme se - kromě hodnocení jednotlivých charakteristik - zabývali ještě hodnocením celkové úrovně Rudého práva, a to v otázce: "Jak jste v současné době spokojen s celkovou úrovní Rudého práva?" /v %/

	ANKETA			
	Všichni čtenáři	členové KSČ	dělníci	mládež 15 -29 let
spokojen bez výhrad	14	16	13	10
spokojen s menšími výhradami	55	60	51	54
spokojen s většími výhradami	22	18	24	23
nespokojen	7	5	10	8
nemůže ohodnotit	2	1	3	5

Z výsledků ankety vyplývá, že podstatná část čtenářů je s celkovou úrovní Rudého práva spokojena.

Avšak více než čtvrtina čtenářů má k celkové úrovni Rudého práva větší výhrady. Připomínáme, že v anketě jde převážně o čtenáře každodenní, členy KSČ a o čtenáře s vyšším dokončeným vzděláním.

Spokojenost s úrovní Rudého práva je diferencována podle příslušnosti k různým skupinám. Roste s přibývajícím věkem a klesá s vyšším dokončeným vzděláním. Komunisté vyjadřují častěji spokojenost než nestraníci, ženy více než muži a také čtenáři z malých obcí jsou s Rudým právem spokojenější než čtenáři z velkoměst.

Kdo především patří mezi nespokojené anebo málo spokojené /spokojené s velkými výhradami/ čtenáře?

Jsou to: nečlenové KSČ, čtenáři z velkoměst, zejména z Prahy, s vysokoškolským vzděláním a techničtí pracovníci.

Dále sem patří čtenáři, kteří čtou Rudé právo méně často a méně podrobně:

- ti, kteří čtou v Rudém právu jen některé informace
- ti, kteří čtou Rudé právo maximálně dvakrát týdně
- ti, kteří čtou Rudé právo až od roku 1968

- ti, kteří dávají přednost sledování televize a poslechu rozhlasu před četbou denního tisku.

V anketě byly rovněž zjišťovány důvody nespokojenosti a výhrad se současnou úrovní Rudého práva.

Na otázku odpovědělo 78 % všech účastníků ankety, 22% výhrady a připomínky k úrovni Rudého práva nesdělilo.

Odpovědi obsahovaly širokou škálu připomínek, názorů a výhrad, které byly utříděny do několika základních kategorií.

Z těch, kteří na otázku odpověděli uvedlo jako důvod nespokojenosti anebo výhrad k současné úrovni Rudého práva: /v %/

ANKETA

Ze všech účastníků ankety:
N=2383

1. <u>malá kritičnost</u> /především málo kritických připomínek k situaci u nás/	46
2. <u>malá objektivnost</u> /zejména malá pravdivost informací, jednostrannost, přikrašlování skutečností, malá odbornost článků/	34
3. <u>málo informací a konkrétních údajů</u> /zejména ze světa/	18
4. <u>opožděnost informací</u> /malá pohotovost/	14
5. <u>malá přesvědčivost a srozumitelnost</u> /formalismus, fráze apod./	12
6. <u>malá zajímavost</u> /dlouhé články, suchopárnost, špatná čeština apod./	8
7. <u>technické nedostatky</u> /velký formát, nepřehlednost, málo obrázků, špatný tisk apod./	7
<u>Jiné odpovědi</u>	28
<u>Nemá výhrady, je spokojen</u>	6

/Součet přesahuje 100%. Do zpracování byly zařazeny nejvýše tři odpovědi uvedené respondentem./

Pořadí uvedených připomínek a výhrad je u všech sledovaných skupin respondentů stejné. Pouze studenti a učni uváděli častěji na prvních místech malou zajímavost, malou přesvědčivost a srozumitelnost.

Na prvním místě příčin nespokojenosti čtenářů se současnou úrovní Rudého práva je jeho malá kritičnost.

23% účastníků ankety uvádí celkově malou kritičnost Rudého práva k ekonomické a vnitropolitické situaci u nás, k situaci v podnicích a závodech, malou kritičnost vůči národním výborům, ministerstvům, vládě i vůči stranickým orgánům.

12 % respondentů pak má konkrétní výhrady ke způsobu kritiky v Rudém právu, např. kritika je opožděná, nekonkrétní a povrchní, málo adresná; při kritice nedostatků by mělo být méně výmluv a více objektivity; kritika by měla být adresná, tj. uvádět odpovědné hospodářské a politické pracovníky; zejména pak ty z vedení, kteří se sami neřídí tím, co hlásali.

Dalších 11 % účastníků ankety uvádí konkrétní požadavky: např. více orientovat kritiku na maloměšťáctví, lhostejnost, lajdáctví, špatnou pracovní morálku, nehospodárné zacházení se společným majetkem; více seznamovat s důsledky a výsledky kritiky atd.

Na druhém místě je malá objektivnost informací.

5 % čtenářů uvádí celkově malou objektivnost informací, 9 % malou objektivnost informací z domova, 10% malou objektivnost informací ze zahraničí a 9% má výhrady k pravdivosti informací. Respondenti poukazují na to, že některé domácí události se nezveřejňují, informace z domova se přikrašlují, "lakuje se na růžovo", Rudé právo se bojí podívat pravdě do očí. Informace ze zahraničí jsou, podle názoru těchto čtenářů, podávány tendenčně, jsou překrucovány a řada významných faktorů je zamlčována. Někteří účastníci ankety postrádají v Rudém právu překlady projevů státníků z nescialistických zemí a hodnotí tuto skutečnost jako neobjektivnost a jednostrannost přístupu Rudého práva k mezinárodnímu dění. Připomínky jsou i k chybám a omylům v odborných člancích a informacích.

V kategorii "jiných odpovědí" byly zařazeny různé, nepříliš četné připomínky např. ke konkrétním článkům a zprávám, ke špatné distribuci Rudého práva, vyjádření vlastních pocitů respondenta vůči straně, naší společnosti a současnému světu.

Závěrem lze konstatovat, že hlavní důvody výhrad a nespokojenosti s celkovou úrovní Rudého práva jsou v souladu s hodnocením vybraných charakteristik informací uváděných v Rudém právu. Tato skutečnost svědčí o vysoké konzistenci odpovědí respondentů.

5.2. Názory na přitažlivost Rudého práva pro mládež

Poznání vztahu mladé generace k Rudému právu jsme považovali za specifický problém. Celou zprávou prolínají údaje o tom jak mládež čte Rudé právo, jak hodnotí jeho úroveň, jaké má náměty na jeho zlepšení.

Uvědomujeme si jistou složitost této stránky problematiky, zejména proto, že Rudé právo je ústřední orgán strany a není specificky určen mládeži; nicméně jsme se pokusili zjistit jakou pozornost mládeži, podle názorů čtenářů, věnuje a jak čtenáři hodnotí jeho přitažlivost pro mládež.

Hodnocení pozornosti, kterou věnuje Rudé právo problémům mládeže: /v %/

	ANKETA: N=2308	Výzkumné rozhovory: n = 1448
Věnuje dostatečnou pozornost	38	40
Nevěnuje dostatečnou pozornost	62	59
Neví	-	1

Více než polovina všech respondentů je nespokojena s pozorností, kterou Rudé právo problémům mládeže věnuje. Není zanedbatelné, že stanoviska respondentů ankety i dotázaných z výzkumných rozhovorů jsou v tomto směru vyrovnaná.

Převládá tedy názor nespokojenosti s pozorností jakou dosud Rudé právo věnuje problémům mládeže. A to u všech skupin čtenářů s jedinou výjimkou - věkových kategorií. Věk dotázaných je výrazným diferenciacním faktorem: čím mladší jsou respondenti, tím je jejich vyjádření kritičtější.

Pozornost, jakou věnuje Rudé právo problémům mládeže:	Věk čtenářů:			
	15-29 let	30-44 let	44-59 let	60 a více let
věnuje dostatečnou pozornost	32	39	43	51
nevěnuje dostatečnou pozornost	67	59	56	47
Neví	1	2	1	2

Poněkud častěji se v pozitivním smyslu vyjadřují o míře pozornosti členové KSČ, negativně naopak funkcionáři SSM /73 % z nich uvedlo odpověď "nevěnuje dostatečnou pozornost"/.

K druhému sledovanému aspektu - přitažlivosti obsahu Rudého práva pro mladou generaci - jsme přistupovali s vědomím, že Rudé právo jako stranický deník není /a ani objektivně nemůže být/, deníkem určeným mládeži. Poznání názorů na přitažlivost Rudého práva pro mládež jsme chápali jako doplňkové zjištění. Na otázku: "Je podle Vašeho názoru obsah Rudého práva přitažlivý pro mladou generaci?" jsme obdrželi shodné odpovědi v anketě i výzkumných rozhovorech.

Obsah je přitažlivý: /v %/	ANKETA: N=2359	Výzkumné rozhovory: n=1455
rozhodně ano	6	4
spíše ano	20	21
spíše ne	52	52
rozhodně ne	13	11
neví	9	11

Odpovědi čtenářů jsou v tomto případě častěji negativní než u předchozí otázky. Jejich struktura ve vztahu k identifikačním znakům je poměrně homogenní. Nejkritičtější jsou i tentokrát studenti a učni. Vyšší záporné hodnocení je četnější také u vysokoškolsky a středoškolsky vzdělaných čtenářů a u respondentů z míst nad 100 000 obyvatel.

5.3. Náměty čtenářů na zlepšení obsahu Rudého práva

Respondenti mohli při rozhovorech i v anketě vyslovit svůj názor na to, co v Rudém právu chybí a o čem by chtěli být více informováni. Předložili velké množství námětů jak k celému Rudému právu, tak k jeho sobotní příloze Haló sobota, ale i některé návrhy obecnějšího charakteru.

O čem by chtěli být čtenáři Rudým právem informováni
více než dosud^{1/2}

/v %/

	Všichni čtenáři n=1407	Členové KSČ	Dělníci	Mládež 15-29 let
Je spokojen, je tam všechno	18	28!	18	13!
Neví	22	11	21	24
<u>O ekonomických problémech</u> <u>/zásobování, hospodaření,</u> <u>službách, zemědělství/</u>	13	19!	13	8
<u>O mezinárodní situaci</u> <u>/událostech, životě lidí</u> <u>v zahraničí/</u>	9	10	9	10
<u>O kultuře /filmech, her-</u> <u>cích, zpěvácích/</u>	5	2	4	9!
<u>O sportu</u>	3	3	5	5
<u>O mládeži a výchově</u> <u>/životě mladých lidí,</u> <u>morálce, dětech, škole/</u>	3	2	3	7!
<u>Více rad pro osobní život</u> <u>/motoristům, kutilům, za-</u> <u>hrádkářům, o zdravotnictví,</u> <u>módě/</u>	3	2	3	2
<u>O rozvoji vědy a techniky</u> <u>/vynálezech/</u>	2	2	1	3
<u>O životě a práci žen</u>	2	2	2	2
<u>O sociálních a právních</u> <u>otázkách/kriminalita,</u> <u>černá kronika/</u>	2	1	1	2
<u>O jiných otázkách</u> <u>/zejména o práci KSČ,</u> <u>více dopisů čtenářů/</u>	6	6	8	7
Návrhy obecného charakteru:				
Psát více kriticky a otevřeněji	7	9	7	4
Psát pravdivěji, objektiv- něji	6	4	5	5

1/ Na stejnou otázku odpovědělo v anketě pouze 59% respondentů; jejich vyjádření je téměř shodné s odpověďmi respondentů při výzkumných rozhovorech.

Náměty čtenářů jsou velice nehomogenní. Různé sociální skupiny by chtěly být informovány o svých zájmech.

Z nich, kromě již uvedených - členů KSČ, dělníků a mládeže - výrazněji projevily zájem:

ženy v domácnosti	- o kulturu	19% z nich,
studenti a učni	- o mládež a výchovu	11% z nich,
ostatní zaměstnanci a čtenáři ve věku 30-44 let	- o ekonomické problémy	18% z každé této kategorie,
čtenáři s vysokoškolským vzděláním	- o rozvoj vědy a techniky	7% z nich.

Mimo témat, která jsme uvedli, vyjádřili jak respondenti z rozhovorů, tak účastníci ankety přání být informováni o desítkách dalších problémů.

Z dalších námětů, které uvedlo více než 5 respondentů: více zpráv z krajů a bydliště, více románů a povídek, více článků o pracovních problémech kolektivů, brigád, o životě rozvojových zemí, o soukromém životě našich představitelů, konkrétně o snižování administrativy, více historie, informací o práci národních výborů a poslanců, o finanční situaci republiky, o životním prostředí, mezinárodním dělnickém hnutí, o postoji k utečencům, o srovnání ekonomiky socialistických států, více kritiky současných kulturních podniků, názory jiných komunistických stran, přivítali by doslovná znění projevů západních státníků, informace o vlivu Souboru opatření na platy, více polemických článků, více faktů a méně hodnocení.

Podstatná část čtenářů Haló soboty předložila náměty na její zlepšení. Při rozhovorech i v anketě jsme položili dotaz: "Co by se dalo, podle Vás, v Haló sobotě zlepšit?" Při výzkumných rozhovorech dotázaní čtenáři Haló soboty odpověděli:^{1/}

/v %/	Všichni čtenáři n=1228	Členové KSČ	Dělníci	Mládež 15-29 let
Vyhovuje, je spokojen	26	32!	25	18!
Neví	22	22	20	26!
<u>Více povídek, příběhů /četby na pokračování, příběhů ze života/</u>	12	9	14	12
<u>Více křížovek, humoru /kvízů/</u>	9	9	9	9
<u>Více pro ženy /móda, domácnost, recepty/</u>	8	5	10	6

1/ Na tuto otázku v anketě odpověděly dvě třetiny jejích účastníků. Vyjádřily prakticky stejné zaměření námětů jako respondenti při výzkumných rozhovorech.

<u>/Pokračování/</u>	Všichni čtenáři	Členové KSC	Dělníci	Mládež 15-29 let
<u>Více pro kutily / motorismus, zahradkářství/</u>	7	6	8	6
<u>Více o vědě a technice /odborné a populární infor- mace/</u>	4	5	3	6
<u>Více zajímavostí ze světa /cestopisy, život v jiných zemích/</u>	3	2	4	4
<u>Více pro mládež a děti</u>	3	2	2	5
<u>Jiné náměty /více senzací, více informací z kultury, ze sportu, zlepšit tisk, zvýšit srozumitelnost, zvýšit počet stran/</u>	6	7	6	9

Mezi všemi náměty zvláště vynikaly požadavky:

žen v domácnosti	- psát více pro ženy	27% z nich,
studentů a učňů	- psát více pro mládež	7% z nich.

Některá doporučení z rozhovorů i ankety, která byla uvádě-
na méně často: psát lidověji, jinou, zajímavější úpravu, více
o zdraví a léčení, více inzerátů, méně inzerátů, více senzací,
zlepšit ilustrace, věnovat místo článkům pro důchodce, podrobně
o našem národním hospodářství, méně politiky, rozborů udá-
lostí týdně, o ochraně životního prostředí, román na vystřího-
vání, materiály o boji proti hospodářské kriminalitě.

Kriticky se jednotliví čtenáři vyjadřovali k celkové úrov-
ni sobotní přílohy, žádali méně opakování stejných informací,
méně chvály, větší atraktivnost grafického ztvárnění přílohy,
vyšší úroveň Kosmíka apod.

Soubor odpovědí tvoří rozsáhlý přehled často protichůd-
ných námětů. Je však důkazem snahy čtenářů najít v sobotní pří-
loze obsah, který je jim blízký, a také projevem jejich zájmu
zlepšit sobotní přílohu a vlastními podněty přispět k její vy-
soké úrovni.

6. VYUŽÍVÁNÍ ČETBY RUDÉHO PRÁVA V PRAXI ČTENÁŘŮ

Výzkum sledoval kromě přínosu hromadných sdělovacích prostředků také názory čtenářů Rudého práva na využívání poznatků z jeho obsahu v praktickém životě. Prvním hlediskem bylo jak informace z Rudého práva pomáhají společnosti při řešení aktuálních ideově politických a ekonomických problémů.

Články a statí v Rudém právu

podle názorů dotázaných pomáhají:

/v %/

	ano	částečně	ne	Dotázaný neví	n=
- k uplatňování Souboru opatření ke zdokonalování národního hospodářství	32	35	6	27	1454
- k rozvoji společenské aktivity	31	39	11	19	1451
- k rozšíření pozitivních zkušeností	27	41	9	22	1450
- k využívání rezerv na pracovištích	22	41	16	22	1453

Velká část dotázaných oceňuje /součet ano a částečně - 63% až 70%/ přínos Rudého práva k řešení uvedených oblastí ekonomického a společenského života, přičemž nejvíce čtenářů oceňuje jeho vliv na celkový rozvoj společenské aktivity. Nejvýraznějším diferenciačním faktorem je členství v KSČ. Členové strany častěji /77% až 86%/ než nestraníci zastávají názor, že informace Rudého práva jsou významným pomocníkem ve všech uvedených oblastech.

Pomoc článků a statí v Rudém právu pro uplatňování Souboru opatření oceňují, kromě členů KSČ, nejčastěji vedoucí pracovníci, ostatní zaměstnanci a čtenáři s dokončeným vysokoškolským vzděláním. Velká část dotázaných /27%/ nemohla tuto skutečnost posoudit. /Z nich nejčastěji dělníci, ženy v domácnosti a studenti, učni./

Úlohu článků v Rudém právu pro rozvoj společenské aktivity oceňovali, kromě členů KSČ, též vedoucí pracovníci, ostatní zaměstnanci a čtenáři s vyšším vzděláním. Tytéž skupiny čtenářů nejčastěji oceňovali i přínos Rudého práva pro rozšiřování pozitivních zkušeností.

Ze čtyř sledovaných oblastí, v nichž se vliv článků a statí v Rudém právu může projevovat, se nejméně dotázaných čtenářů vyjádřilo pro přínos Rudého práva k využívání rezerv na pracovištích. Je zajímavé, že nejčastěji se pozitivně o tomto přínosu vyjadřují čtenáři z obcí do 2 tisíc obyvatel, rolníci a také vedoucí pracovníci.

Druhým hlediskem hodnocení přínosu Rudého práva pro řešení vybraných problémů společenského života bylo, zda a v jakém rozsahu respondenti sami využívají poznatky načerpané z Rudého práva.^{1/}

Využívají je: /v %/	Rozhodně ano	spíše ano	spíše ne	rozhodně ne	Využijí celkem	Nevyužijí celkem
- v práci, v zaměstnání /n=1449/	16	29	31	24	45	55
- v osobním životě /n=1450/	10	33	37	20	43	57
- ve veřejné a politické činnosti /n=1452/	15	26	30	29	41	59

O využívání poznatků z četby Rudého práva se téměř polovina jeho čtenářů vyjádřila pozitivně, přičemž nejsou větší rozdíly mezi názory na využívání nebo nevyužívání v jednotlivých sférách.

1/ Ve srovnání s údaji získanými z obdobné otázky, položené čtenářům všech deníků v ČSR, však využívání poznatků z Rudého práva /podle vyjádření jeho čtenářů/ je vyšší než využívání poznatků z denního tisku ČSR jejich čtenáři.

Rozhodujícím diferenciačním činitelem je zde opět členství v KSČ.

Poznatky získané četbou Rudého práva využívají

/rozhodně + spíše/:

<u>/v%/</u>	<u>v práci, zaměstnání</u>	<u>ve veřejné a po- litické činnosti</u>	<u>v osobním životě</u>
Celkem ČSR	45	41	43
Členové KSČ	67!	80!	65!
Dělníci	43	35	41
Mládež 15-29 let	50	35	37

/Dopočet do 100% v každém políčku tabulky znamená, že je nevyužívají./

Členové KSČ téměř trojnásobně než nečlenové strany využívají poznatků z Rudého práva ve veřejné a politické činnosti, téměř dvojnásobně pak v práci a zaměstnání a v osobním životě.

Pokud jde o ostatní sledované skupiny populace jsou tyto poznatky výrazněji využívány -v práci a zaměstnání ostatními zaměstnanci /62 %/, čtenáři s vysokou školou /62 %/ a zejména vedoucími pracovníky /64 %/;

- ve veřejné a politické činnosti čtenáři věkové kategorie 45 - 59 let, ostatními zaměstnanci, čtenáři s vysokoškolským vzděláním, a těmi, kteří čtou Rudé právo 21 a více let;
- v osobním životě /pouze poněkud častěji/ respondenty staršími 60 let, čtenáři z obcí do 2 000 obyvatel a vedoucími pracovníky.

Stejnou otázku obsahovala i čtenářská anketa. Její účastníci vypovídali častěji v pozitivním smyslu o využívání informací z Rudého práva. Tento fakt je dán tím, že se ankety zúčastnili především každodenní čtenáři Rudého práva, u nichž se předpokládá hlubší vztah k listu.

III. K NĚKTERÝM VÝSLEDKŮM VÝZKUMU

Výzkum provedený na reprezentativním souboru dotázaných potvrdil, že podstatná část občanů ČSR je ve stálém kontaktu s naší televizí, rozhlasem a denním tiskem. Nejméně jednou týdně čte denní tisk 89% dotázaných, sleduje televizi 96% dotázaných a 91 % jich poslouchá rozhlas. Většina občanů sleduje denně nejméně dva sdělovací prostředky, přičemž nejčastější denní kontakt má s rozhlasem. Členové KSČ sledují nejčastěji ze všech sdělovacích prostředků denní tisk.

Při utváření vlastních názorů dávají dotázaní občané přednost televizi před denním tiskem a rozhlasem. Lidé vkládají v televizi velkou důvěru i v případech řešení vážných problémů, které jsou na jejich pracovišti nebo v bydlišti.

Údaje o frekvenci sledování sdělovacích prostředků a o jejich preferenci u občanů se v posledních deseti letech podstatně nezměnily.

Politické a ekonomické informace považuje 80 % dotázaných za důležité pro dnešního člověka, stejně jako tomu bylo při výzkumu v roce 1979.

Při četbě denního tisku se čtenáři nejvíce orientují na informace o mezinárodních událostech /čte je 94 % dotázaných/, na dopisy a zkušenosti čtenářů /92 %/ a na sportovní zprávy /80 %/. Články o práci KSČ čte 61 % a úvodníky 51 % dotázaných.

Velká část respondentů ve svých odpovědích vyjádřila, že jim denní tisk pomáhá při řešení jejich problémů v práci, v politické činnosti a v osobním životě.

Vliv denního tisku však pociťují spíše ve své práci /47%/ než ve svém osobním životě /35%/. Ve veřejné a politické činnosti pomocí článků v novinách využívají jen ti, kteří se takovou činností zabývají. Úlohu našeho tisku v boji proti negativním jevům ve společnosti hodnotí dotázaní značně nejednotně - polovina kladně, polovina záporně.

Výzkum přinesl údaje o tom, že Rudé právo čtou téměř dvě třetiny /62 %/ dotázaných občanů ČSR od 15 let výše. Prakticky

každý den ho čte téměř čtvrtina občanů - 23 %, 3 až 4 krát týdně - 8 %, 1 až 2 krát týdně - 19 % a méně než jednou týdně - 12 %. Rudé právo proniká ke všem větším skupinám obyvatelstva.

Ostatní denní listy čtou dotázaní v tomto rozsahu:

krajské deníky a večerníky - 66 %. Československý sport - 43 %, Mladou frontu - 41 %, Práci - 41 %, Zemědělské noviny - 35 %, Svobodné slovo - 28 % a Lidovou demokracii - 27 %.

Jeden výtisk Rudého práva vydávaného ve všední den čtou průměrně téměř tři osoby /2, 76/, vydávaného v sobotu průměrně více než tři osoby /3, 08/.

Nejčastěji čtou Rudé právo členové KSČ - 91 %, přičemž 66 % komunistů čte Rudé právo denně. 9 % členů strany Rudé právo nečte.

Častěji než jiné skupiny čtou Rudé právo občané s vysokoškolským vzděláním - 81 %, vedoucí pracovníci - 79 % a ostatní zaměstnanci - 77 %.

Největší podíl těch, kteří nečtou Rudé právo je ve skupině: rolníků - 55 %, občanů se základním vzděláním - nevyučených - 50 % a žen v domácnosti - 48 %.

Na otázku, z jakých důvodů nečtou Rudé právo odpovídali nečtenáři nejčastěji, že: čtou jiný tisk /44 % z nich/, nemají o Rudé právo zájem /14 %/, je v něm mnoho politiky /9 %/, nevyhovuje jim velký formát /9 %/ a nemají čas na čtení /6 %/.

Většinu článků čte 36 % čtenářů, menší část článků 31 % a jen některé informace čte 33 % čtenářů. Nejčastěji čtou většinu článků v Rudém právu členové KSČ, starší občané a důchodci. Naopak ženám v domácnosti, mládeži od 15 do 29 let a studentům a učňům slouží Rudé právo nejčastěji jen pro informaci.

Základní kádr čtenářů Rudého práva tvoří ti, kteří čtou většinu článků každý den. Představují 25 % čtenářů Rudého práva a patří mezi ně především: členové KSČ, dlouholetí čtenáři Rudého práva, občané od 45 do 59 let, dělníci a čtenáři se základním vzděláním - vyučení.

Rudé právo se ke čtenářům dostává různými způsoby: 45 % čtenářů je má předplacené, 25 % si je kupuje, 24 % si je půjčuje od rodinných příslušníků nebo spolupracovníků a 6 % je získává jinak. Způsob odebrání Rudého práva je silně diferencován frekvencí jeho čtení - ti, kteří čtou Rudé právo sporadicky, si je spíše půjčují.

Poznatky o zaměření četby Rudého práva byly čerpány ze čtenářské ankety, jejíž účastníci byli převážně každodenní čtenáři. Z jednotlivých tématických okruhů je nejvíce preferováno zpravodajství ze světa, poté sportovní zpravodajství, zpravodajství z domova a významné stranické a státní dokumenty. Ze 12 vybraných okruhů čtou účastníci ankety nejméně zprávy o kultuře a umění a teoreticko-politické úvahy.

Z konkrétních článků a statí, jejichž čtení jsme sledovali, věnují čtenáři nejčastěji pozornost ohlasům na kritická vystoupení Rudého práva a článkům zaměřeným k plnění závěrů XVI. sjezdu KSČ.

Sobotní Rudé právo čte přibližně o polovinu více čtenářů než všední, a to především pro zájem o čtení Haló soboty. Většina čtenářů oceňuje Haló sobotu jako celek a chválí její konkrétní články a rubriky.

Někteří čtou sobotní Rudé právo pro zajímavost, rozmanitost článků /21 %/, mají více času na čtení /8 %/, vyhledávají program televize a rozhlasu /3 %/ a z jiných důvodů /4 %/. Náplň a zaměření Haló soboty je silně převažujícím důvodem čtení sobotního Rudého práva u všech skupin čtenářů.

Zaměření obsahu četby Haló soboty je velmi rozmanité. V sobotní příloze čtenáři čtou nejvíce: Haló stopu, detektivky, Svědectví a fakta, Motohlídku, články o vědě a technice a Zahradníkův rok.

Čtenáři Rudého práva jsou se svým listem spokojeni. Mnozí však mají k jeho úrovni menší nebo větší výhrady. Vyslo-

veně nespokojených čtenářů je jen nízké procento /7 % v anketě/.

Úroveň spokojenosti čtenářů je silně diferencována, především podle členství v KSČ, věku, vzdělání, délky a frekvence četby Rudého práva.

Komunisté, občané od 60 let a čtenáři se základním vzděláním jsou spokojenější a mají k Rudému právu méně výhrad. Totéž platí pro dlouholeté čtenáře a ty, kteří čtou Rudé právo denně.

Vcelku pozitivně hodnotí čtenáři srozumitelnost obsahu Rudého práva. Naproti tomu nejčastěji vyjadřují nespokojenost s mírou kritičnosti, což se objevuje i v rámci jiných otázek rozhovoru a ankety. Tuto okolnost uvádí jako důvod nespokojenosti se současnou úrovní Rudého práva např. 46% účastníků ankety.

Pozornost, jakou věnuje Rudé právo problematice mladé generace a přitažlivost obsahu Rudého práva pro tuto generaci nebyla hodnocena příznivě. Většina respondentů si myslí, že Rudé právo nevěnuje dostatečnou pozornost mladé generaci /59 %/ a že Rudé právo není pro mládež přitažlivé /63%/. Nejčastěji uvádějí takové názory mladí lidé od 15 do 29 let, kteří však nepřihlížejí ke skutečnosti, že Rudé právo není specifickým tiskem pro mládež.

S částečně kritickým tónem hodnocení úrovně Rudého práva korespondují i náměty na zlepšení jeho obsahu /četně sobotní přílohy/.

Připomínky a náměty uvedené v anketě představují rozsáhlý soubor tématických oblastí a podnětů. Čtenáři chtějí být více než dosud informováni především o ekonomických a politických otázkách /13 %/ a o mezinárodní situaci /9 %/. Ženy projevují zájem o kulturní informace a mládež o výchovné problémy.

Rovněž návrhy na zlepšení Haló soboty jsou početné a rozmanité. Čtenáři požadují především více povídek a příběhů /12%/ , více křížovek a humoru /9%/ a více článků pro ženy /8%/ . Rozsah námětů, i když ne vždy odpovídající možnostem, svědčí o upřímné snaze čtenářů Rudého práva přispět k jeho zkvalitnění.

Se sobotní přílohou je spokojeno poněkud více respondentů než s Rudým právem jako celkem.

Velká část dotázaných /63 % a 70 %/ uvádí, že články a stati v Rudém právu alespoň částečně pomáhají při řešení vybraných aktuálních problémů naší společnosti.

Nejvíce čtenářů oceňuje jeho přínos pro celkový rozvoj společenské aktivity, ale také při uplatňování Souboru opatření a rozšiřování pozitivních zkušeností.

K využívání poznatků z Rudého práva pro vlastní práci, veřejnou činnost i osobní život se hlásí téměř polovina dotázaných čtenářů /41% až 45%/.

Data získaná z tohoto výzkumu nemohou být jediným zdrojem k poznání základních tendencí využívání Rudého práva v praxi. Přínos poznatků získaných četbou Rudého práva má svá specifika a je ovlivněn řadou faktorů. Názory dotázaných na využívání četby Rudého práva v praktickém životě mohou však být podnětem pro hlubší poznání této problematiky.

Výzkum na základě konkrétních výpovědí /více než dvou tisíc dotázaných občanů v rozhovorech a téměř dvanácti tisíc účastníků čtenářské ankety/ dokumentuje masový charakter Rudého práva a jeho sepětí se životem a prací většiny občanů České socialistické republiky, jeho významné postavení mezi ostatními hromadnými sdělovacími prostředky.

Přináší také poznatky o některých slabinách v působení Rudého práva. Šíře a hloubka jeho vlivu je ovlivňována velmi rozdílnou kvantitou a kvalitou příjmu informací jednotlivými čtenáři.

Ze všech skupin čtenářů se výrazně odlišují členové KSČ. Jejich zájem, frekvence, rozsah a zaměřenost četby Rudého práva svědčí o tom, že je jejich denním tiskem, skutečným pomocníkem při jejich práci, politické činnosti i osobním životě.